

Bertolt Breht (sa Leonom Fojhtvangerom)

VIZIJE SIMON MAŠAR¹

Radnja se odvija juna 1940. u malom gradu Sen Martenu u središnjoj Francuskoj, na jednom od glavnih puteva od Pariza ka jugu.

Scena predstavlja dvorište gostionice Du Relais. U pozadini je niska garaža. Desno od gledalaca je gostionica sa zadnjim ulazom, a levo ostava sa sobicom za šofere. Povelika kapija između ostave i garaže vodi na put. Garaža je zamišljena kao vrlo prostrana, jer gostionica pruža i prevozne usluge.

Lica:

Filip Šave, gradonačelnik Sen Martena (u vizijama kralj Šarl VII) • Onore Feten, kapiten, bogati vinogradar (u vizijama vojvoda od Burgundije) • Anri Supo, gazda gostionice (u vizijama kraljevski oficir) • Mari Supo, njegova majka (u vizijama kraljica majka Izabo) • Jedan pukovnik (u vizijama biskup od Bovoa) • Jedan nemački hauptman (u vizijama vrhovni engleski komandant) • Simon Mašar (u vizijama Jovanka Orleanka) • Moris, Rober – šoferi, nameštenci gostionice • Tereza, sobarica gostionice • Madam Mašar, majka Simon • Msje Mašar, otac Simon • Jedan narednik • Jedan anđeo • Sporedna lica

I

KNJIGA

Vojnik Žorž, čija je leva ruka u gipsu, pušeći sedi do čiča Gistava, koji opravla gumu. Braća Moris i Rober, šoferi iz gostionice, zure u nebo. Čuju se avioni. Veče 14. juna.

ROBER: Ovo mora da su naši.

MORIS: Nisu naši.

ROBER *dovikuje Žoržu na drugoj strani*: Žorže, jesu li naši ili nemački?

ŽORŽ, *oprezno pomerajući ruku u zavoju*: Sada ni iznad lakta ništa ne osećam.

ČIČA GISTAV: Nemoj da je pokrećeš, to nije dobro.

Ulazi Simon Mašar, devojčica u predugoj kecelji i prevelikim cipelama. Jedva nosi tešku korpu sa rubljem.

ROBER: Teško?

¹ Zahvaljujemo se Mileni Depolo, dramaturškinji pozorišta „Boško Buha“, koja nam je omogućila uvid u prevod ove drame iz pera Borisa Begovića. Naslovljen *Priviđenja Simon Mašar*, prevod je postavljen u spomenutom pozorištu 1966. (Prim. prev.)

Simon klimne glavom i odnese korpu do osnove benzinske pumpe. Muškarci puše i gledaju za njom.

ŽORŽ Čiča Gistavu: Da mi nije to od zavoja? Od juče je još kruća.

ČIČA GISTAV: Simon, daj msje Žoržu malo jabukovače iz ostave.

SIMON, *spuštajući korpu*: Šta ako nas vidi gazda?

ČIČA GISTAV: Radi što ti se kaže.

Simon ode.

ROBER, *Žoržu*: Je l' ti teško da odgovoriš? Odenuo uniformu, a kada naiđu avioni ne podiže ni pogled! Rat se gubi sa takvim vojnicima.

ŽORŽ: Šta ti misliš, Robere? Sad mi je i nadlaktica utrnula. Čiča Gistav misli da je to od zavoja.

ROBER: Pitao sam te čiji su to avioni iznad nas.

ŽORŽ, *i ne pogledavši u nebo*: Nemački. Naši ne poleću.

Simon se vraća sa bocom svetlog vina, iz koje naliva vojniku Žoržu.

SIMON: Mislite li da ćemo izgubiti rat, msje Žorže?

ŽORŽ: Izgubili ili pobedili, meni će trebati dve ruke.

Anri Supo, gazda, stiže s ulice. Simon brzo sakrije jabukovaču. Gazda zastane na kapiji, pogleda ko je u dvorištu, a potom napravi pokret rukom prema ulici. Na scenu stupi gospodin ogrnut širokom pelerinom. Gazda ga isprati preko dvorišta, svojski se trudeći da ga zakloni od pogleda osoblja. Njih dvojica uđu u gostionicu.

ČIČA GISTAV: Videste li ovog u pelerini? To je oficir. Pukovnik. Još jedan begunac s fronta. Ne bi da budu viđeni. Ali zato žderu za troje.

Simon je pošla do korpe sa rubljem i knjigom na vrhu, sela kod benzinske pumpe, i počela da čita.

ŽORŽ, *pijući vino*: Ljuti me Rober. Po njemu, rat se gubi sa vojnicima kakav sam ja. Ali, sa mnom se već nešto dobilo, to je sigurno. Na mojim cokulama, na primer, zaradio je neki gospodin iz Liona, a na mom šlemu neki gospodin iz Bordoa. Moj šinjel je doneo dvorac nekom na Azurnoj obali, a moji obojci sedam trkačkih konja nekom drugom. Tako je Francuska sklopila unosan posao i mnogo pre no što je izbio rat.

ČIČA GISTAV: Ali, rat će biti izgubljen. Zbog onakvih pelerina.

ŽORŽ: Da. U dvesta hangara se nalazi hiljadu bombardera, plaćenih, testiranih, sa pilotima. Ali, u toku opasnosti za Francusku, oni nisu u vazduhu. Utvrđenja su koštala deset milijardi, od čelika su i cementa, ukopana sedam spratova ispod zemlje, ali se borba – na opšte zaprepašćenje – ne odvija tamo, nego na otvorenom. Čim je počela, naš je pukovnik seo u automobil i odveo se u pozadinu, u pratnji dva kamiona sa hranom i pićem. Dva miliona ljudi je čekalo naređenja, voljni da daju život, ali su se pogledi metrese ministra rata i metrese predsednika vlade razlikovali, tako da komanda nikada nije data. Da, naša utvrđenja nepomična leže ispod tla. Njihova utvrđenja imaju točkove i kotrljaju se iznad nas. Tenkove ništa ne može zaustaviti sve dok ima benzina, a oni se benzinom snabdevaju na našim pumpama. Sutra u zoru, Simon, stajaće pred tom tvojom i služiti se. Hvala za vino.

ROBER: Ne spominji tenkove – *napravi pokret glavom prema Simon* – u njenom prisustvu. Brat joj je na frontu.

ŽORŽ: Ona je prikovana za knjigu.

ČIČA GISTAV *Roberu*: Partiju belota?

ROBER: Boli me glava. Ceo dan smo vozili kapitenovu burad sa vinom kroz reke izbeglica. Seoba naroda.

ČIČA GISTAV: Zar ne shvataš da je kapitenovo vino najvažnija od svih izbeglica?

ŽORŽ: Svi znaju da je taj čovek fašista. Mora da je od svojih kompanjona u generalštabu dočuo da je na frontu nešto opet krenulo naopako.

ROBER: Moris je besan. Kaže da mu je dosta voženja vražije vinske buradi kroz buljuke žena i dece. Oдох da prilegnem. *Ode*.

ČIČA GISTAV: Mase ljudi, poput te, štete vojevanju. Tenkovi prođu kroz svaki glib, ali se u ljudskom zaglave. Civili se pokazaše kao veliko zlo za rat. Još na početku ih je trebalo prebaciti na drugu planetu; ono samo smeta. Ili ukinuti narod, ili ukinuti rat. Ne mogu se imati oba.

Žorž je seo pored Simon.

ŽORŽ, *gurajući ruku u korpu*: Pa ti si skinula rublje sa konopca skroz mokro!

SIMON *nastavlja da čita*: Izbeglice kradu stolnjake.

ŽORŽ: Verovatno im trebaju za pelene, ili za obojke.

SIMON: Ali, madam ih broji.

ŽORŽ, *pokazujući na knjigu*: Je l' to i dalje Jovanka Orleanka?

SIMON *klime glavom*.

ŽORŽ: Ko ti je dao tu knjigu?

SIMON: Gazda. Ali ne uspevam da čitam. Još uvek sam na sedamdeset drugoj strani, gde deva pobeđuje Engleze i kruniše kralja u Remsu. *Nastavlja da čita*.

ŽORŽ: Što čitaš te staromodne stvari?

SIMON: Moram da saznam šta se dogodilo posle. – Je li istina da je Francuska najlepša zemlja na svetu, msje Žorže?

ŽORŽ: Da li tako stoji u knjizi? *Simon klimne glavom*. Ne znam čitav svet, ali kažu da je najlepša ona zemlja u kojoj živiš.

SIMON: Kakva je, na primer, Žironda?

ŽORŽ: Koliko ja znam, i tamo ima vinograda. Kažu da je Francuska velika pijanica.

SIMON: Ima li na Seni mnogo čamaca?

ŽORŽ: Oko hiljadu.

SIMON: A u Sen Deniju, gde ste radili, čega tamo ima?

ŽORŽ: Ničeg naročitog.

SIMON: Osim što se radi o najlepšem kraju.

ŽORŽ: Dobar je u njemu beli hleb, dobri su vino i riba. Ništa ne fali ni kafeterijama s naranđastim tendama, i pijacama sa mesom i voćem, pogotovu ujutru. Nisu loši ni bistroi gde se služi malinovača. Godišnji sajmovi i porinuća brodova s vojnom muzikom takođe mogu da prođu. A ko da išta zameri boćanju ispod topola? Moraš li i danas u gimnastičku salu, da izbeglicama deliš hranu?

SIMON: Volela bih da inženjeri stignu pre mene.

ŽORŽ: Kakvi inženjeri?

SIMON: U kuhinji očekuju inženjerce. Poljska kuhinja im se izgubila među izbeglicama. Iz sto trideset druge su divizije.

ŽORŽ: Tamo je i tvoj brat, zar ne?

SIMON: Da. Idu na front. – Ovde u knjizi stoji da je anđeo zahtevao od deve da, po božjoj volji, ubije sve neprijatelje Francuske.

ŽORŽ: Imaćeš košmare ako budeš čitala te krvožedne priče. Šta misliš da je razlog što sam ti oduzeo novine?

SIMON: Je li istina da njihovi tenkovi prolaze kroz ljude, msje Žorže?

ŽORŽ: Da. Sada je dosta čitanja.

Pokuša da joj oduzme knjigu. Na vratima gostionice se pojavi gazda.

GAZDA: Žorže, nikog ne puštajte u trpezariju. *Simon*: Ponovo čitaš na poslu, Simon. Nisam ti radi toga dao knjigu.

SIMON je *brzo počela da broji stolnjake*: Samo sam bacila pogled na nju dok sam sabirala rublje. Oprostite, msje Anri.

ČIČA GISTAV: Da sam bio na vašem mestu, ne bih joj davao tu knjigu, msje Anri. Potpuno ju je pomutila.

GAZDA: Besmislica. U vremenima kakva su ova, trebalo bi da mirno sagleda istoriju Francuske. Današnja omladina više ne zna šta znači Francuska. *Preko ramena govori u trpezariju*: Žan, predjelo u trpezariju. *Okrene se ka onima u dvorištu*: Čitajte da vidite kakav je duh nekad vladao! Bog zna koliko nam je sada potrebna jedna Jovanka Orleanka.

ČIČA GISTAV, *pretvorno*: Odakle bi mogla da se pojavi?

GAZDA: Odakle bi mogla da se pojavi? Bilo odakle. Svako bi mogao biti Jovanka. Ti. Žorž. *Pokazujući na Simon*: Ona. Svako dete može videti šta nam treba, to je prosto. Čak i ona bi o tome mogla obavestiti ovu zemlju.

ČIČA GISTAV *osmatra Simon*: Možda je premala za Jovanku Orleanku.

GAZDA: Premala, premlada, prevelika, prestara! Tamo gde manjka duha, ne manjka izgovora. *Preko ramena, nazad u kuću*: Jesi li uzela nešto portugalskih sardina, Žan?

ČIČA GISTAV, *Simon*: Kako bi to bilo? Imaš li volju da se promeniš? Jedino se bojim da se u današnje vreme anđeli ne pojavljuju.

GAZDA: Dosta, čiča Gistave. Voleo bih da se u prisustvu deteta uzdržite od cinizma. Dozvolite joj da čita knjigu bez vaših neumesnih primedbi. *Ulazeći*: Simon, nemoj to raditi baš u toku radnog vremena. *Izlazi*.

ČIČA GISTAV, *kežeći se*: Vide li ti to, Žorže? Sad bi i pralju trebalo obučavati kako da postane Jovanka Orleanka. Naravno, u njenoj dokolici. Deca su naključana patriotizmom, a oni se ogrću pelerinama. Ili zgrću benzin i skrivaju ga u izvesne ciglane, umesto da ga predaju vojsci.

SIMON: Gazda ne bi učinio išta loše.

ČIČA GISTAV: Ne, veliki je on dobročinitelj. Plaća te dvadeset franaka sedmično, da bi tvoji imali „barem ono najmanje“.

SIMON: Drži me da bih sačuvala bratovljevo nameštenje u gostionici.

ČIČA GISTAV: I tako ima ujedno radnicu na benzinskoj pumpi, kelnericu i pralju.

SIMON: To je zbog rata.

ČIČA GISTAV: Ali, njemu nimalo ne škodi, je l' tako?

GAZDA *se pojavljuje na vratima gostionice*: Čiča Gistave, pola flaše šablja iz dvadeset treće, za gospodina što jede pastrmku. *Vrati se u gostionicu*.

ČIČA GISTAV: Gospodin u pelerini, iliti pukovnik, ište flašu šablja dok Francuska ne krepa.

Ode u ostavu. Dok se odvija sledeće, preko dvorišta nosi vino u gostionicu.

ŽENSKI GLAS: Simon, šta je sa stolnjacima?

Simon podigne korpu, spremajući se da uđe u gostionicu. Sa ulice se pojavi Narednik, u pratnji dva inženjera sa kazanom.

NAREDNIK: Ovde bi trebalo da preuzmemo hranu. U opštini kažu da su vam telefonirali.

SIMON, *revnosno, ozareno*: Sigurno je sve već spremno. Odmah idite u kuhinju. I moj brat Andre Mašar je u sto trideset drugoj, msje. *Naredniku, dok dva kopača rovova ulaze*: Znete li možda zbog čega njegova pošta ne stiže?

NAREDNIK: Na frontu vlada pometnja. Još od prekuće nismo u kontaktu s onima tamo.

SIMON: Jesmo li izgubili rat, msje?

NAREDNIK: Ma ne, madmoazel. Radi se samo o pojedinačnim probojima neprijateljevih tenkovskih formacija. Pretpostavlja se da će monstumi ubrzo ostati bez goriva. A onda, znate, znate, ostaće da leže na putu.

SIMON: Čula sam da nikada neće dospeti do Loare.

NAREDNIK: Ne, ne, budite bez brige. Dug je put od Sene do Loare. Nevolju predstavljaju jedino reke izbeglica. Jedva se pomićemo napred. A moramo popraviti bombardovane mostove. U suprotnom rezerve neće moći da se probiju.

Inženjeri se vrate sa poljskom kuhinjom. Narednik pogleda u njih.

NAREDNIK: To je sve? Sramota. Pogledajte u ovaj kazan, madmoazel. Nije ni dopola pun. Ovo je već treći restoran u koji nas upućuju. U prva dva baš ništa, a ovde ovoliko.

SIMON *zbunjeno gleda u kazan*: Mora da je zabuna. Ima dovoljno hrane, sočiva sa slanim. Sama ću smesta otići do gazde. Kazan će vam biti napunjen. Sačekajte jedan trenutak.

ŽORŽ, *nudeći cigarete*: Njenom bratu je tek sedamnaest. Jedini se u Sen Martenu prijavio dobrovoljno. Ona je jako vezana za njega.

NAREDNIK: Dovraga i ovaj rat koji i nije to. Prema vojsci sopstvene zemlje postupaju kao prema neprijateljskoj. A predsednik vlade na radiju izjavljuje: „Vojska – to je narod.”

ČIČA GISTAV, *vrativši se*: „Vojska – to je narod.” A narod je neprijatelj.

NAREDNIK, *neprijateljski*: Kako to mislite?

ŽORŽ *gleda u poluprazan kazan*: Zašto pristajete na ovo? Dovedite gradonačelnika.

NAREDNIK: Znamo mi dobro gradonačelnike; nikada ništa ne urade.

SIMON *se vraća polako, ne gledajući u Narednika*: Gazda kaže da gostionica ne može izdvojiti više. Mnogo je izbeglica ovde.

ČIČA GISTAV: Kojima takođe ne možemo dati ništa, jer vojska dobija sve.

SIMON, *očajna*: Gazda je gnevnan, jer uprava grada ima tolike zahteve.

NAREDNIK, *umorno*: Uvek je tako.

GAZDA *izađe na vrata i dâ Simon neki račun*: Daj račun gospodinu sa pastrmkom. Reci mu da sam mu jagode dao po nabavnoj ceni; uostalom, gostionici su ih prodali tvoji roditelji. *Gura je unutra*. Šta je posredi? Gospoda nisu zadovoljna? Da li biste bili ljubazni da se na barem jedan tren stavite u položaj stanovništva? Njegova je krv već istekla, ali novi zahtevi neprestano stižu. Sam bog zna da niko ne saoseća sa Francuskom kao ja, ali – *veliki gest bespomoćnosti* – gostionicu održavam po cenu najvećih žrtava. Pogledajte ko mi pomaže. *Pokazuje na čiča Gistava i Žorža*. Jedan starac i jedan bogalj. I jedna nedorasla devojčica. Zaposlio sam ih, jer bi u protivnom gladovali. Ali, ne mogu da hranim još i francusku vojsku.

NAREDNIK: A ja ne mogu poslati svoje ljude da praznih trbuha marširaju za vas noću i pred paljbom. Sami popravljajte svoje mostove sami. Čekaću na poljsku kuhinju. Ako treba – i sedam godina. *Odlazi sa inženjercima.*

GAZDA: Šta mogu? Nemoguće je svima ugoditi. *Nastojeći da pridobije ostale:* Deco, sreća vaša što na grbači ne nosite ovu gostionicu. Čovek je mora braniti kao od vukova, je l' tako? Posle svih muka koje smo podneli da joj obezbedimo dve zvezdice u turističkom vodiču! *Iznerviran što čiča Gistav i Žorž ne pokazuju mnogo saosećanja sa njim:* Nemojte tu stajati kao čiraci. *Viče natrag, u kuću:* Msje, u dvorištu sada nema nikoga.

PUKOVNIK, *gospodin u pelerini, izađe iz gostionice i obrati se gazdi koji ga preko dvorišta ispraća na ulicu:* Vaše cene su skaredne, gospodine. Sto šezdeset franaka za jedan obrok!

U isto vreme, ŽORŽ ulazi u gostionicu izvođeci Simon, koja lice zaklanja rukama: Poodavno su otišli. Ne moraš se zbog njih kriti dok prolaziš. Pa nisi ti kriva za to, Simon.

SIMON *brise suze:* Ovo je samo zbog toga što su i oni iz sto trideset druge, znate. Front čeka pomoć, a inženjeri, msje Žorž, najpre moraju popraviti mostove.

GAZDA *se vraća sa ulice:* Guščija džigerica, pastrmka, jagnjeća plečka, špargla, šabli i konjak „Martel '84“. U ovakva vremena! A kada stigne račun, lice im se otegne pola metra. Pri čemu sve treba da bude poslužno munjevito, jer jedva čekaju da strugnu iz ratne zone. Oficir! Pukovnik! Jadna li je Francuska. *Gledajući Simon, s grižom savesti:* A ti se ne mešaj se u kuhinjske poslove. *Ode sa scene u gostionicu.*

ŽORŽ, *čiča Gistavu, pokazujući na Simon:* Stidi se zbog inženjeraca.

SIMON: Šta će misliti o gostionici, msje Žorže?

ŽORŽ *Simon:* Drugi treba da se stide zbog toga. Gostionica vara kao što pada kiša i sija sunce, a gazda je derikoža. Ali, ti ne predstavljaš gostionicu, Simon. Kad neko pohvali vino, ne treba ti da se osmehuješ, a ako se sruši krov, ne treba ti da plačeš. Nisi ti odabrala posteljину. Nisi ti odbila da daš hranu. Razumeš?

SIMON, *neubeđena:* Da, msje Žorže.

ŽORŽ: Andre dobro zna da mu ovde čuvaš mesto. To je dovoljno. Sad idi u seosku salu i vidi malog Fransoaa. Ali, ne dopusti njegovoj majci da te zaplaši „štukama“, ili ćeš pola noći sanjati da si u bici. *Gura je u gostionicu; čiča Gistavu:* Previše mašte.

ČIČA GISTAV, *krpeći gumu:* Ni u gimnastičku salu ona ne ide rado. Maltretiraju je jer su sledovanja skupa.

ŽORŽ, *uzdišući:* Koliko je ja znam, još će i gazdu braniti. Simon je lojalna.

GAZDA *stiže iz gostionice i pljeska u pravcu ostave:* Morise, Robere!

ROBEROV GLAS *iz ostave, pospan:* Da?

GAZDA: Telefonirao je kapiten Feten. Traži da sa preostalom vinskom buradi već ove noći odete u Bordo.

ROBEROV GLAS: Ove noći? Ali to je nemoguće, msje Anri. Dva dana smo bili na putu.

GAZDA: Znam, znam, ali šta ja tu mogu? Kapiten nalazi da dostava ide presporo. Naravno, uzrok su zakrčeni putevi. Ja stvarno ne želim da vam uskraćujem odmor, ali – *gest bespomoćnosti.*

ROBEROV GLAS: Ali, putevi su zakrčeni i noću. A pored toga, ne smemo da koristimo velike farove.

GAZDA: Takav vam je rat. Ne smemo da otuđimo najbolje mušterije. Maman insistira na tome. Dakle, spremite se. *Čiča Gistavu: Završi već jednom s tom gumom.*

Gospodin Šave, gradonačelnik, stigao je sa ulice. Pod miškom mu je akten-tašna. Veoma je uznemiren.

ČIČA GISTAV *skreće pažnju gazdi na gradonačelnika: Msje I mer.*

GRADONAČELNIK: Anri, moramo opet razgovarati o tvojim kamionima. Prinuđen sam da zahtevam od tebe da mi ih daš na raspolaganje, za prevoz izbeglica.

GAZDA: Ali, već sam ti rekao da me ugovor vezuje da prevozim vino kapitena Fetena. To mu ne mogu odbiti. Maman i kapiten su prijatelji iz mladosti.

GRADONAČELNIK: „Kapitenova vina!” Anri, ti znaš da ne volim da se mešam u privredna pitanja, ali se pod ovim okolnostima ne mogu uzimati u obzir tvoje odnose sa fašistom Fetenom.

Simon je izašla iz gostionice noseći velike pakete na poslužavniku oko vrata, te u dvema korpama.

GAZDA, *oštro: Filipe, pripazi na to što kapitena nazivaš fašistom.*

GRADONAČELNIK, *sa gorčinom: „Pripazi!”* To je sve što tvoj kapiten i ti imate da kažete u trenutku kad se Nemci već nalaze na Loari. Francuska se baš srozala.

GAZDA: Šta reče? Gde se nalaze Nemci?

GRADONAČELNIK, *glasno: Na Loari. A naša deveta vojska, koja je odabrana za misiju, zatekla je dvadesetu trasu zakrčenu izbeglicama. Kao i svi drugi u Sen Martenu, tvoji kamioni su popisani. Sutra ujutro će biti pripralni za evakuisanje izbeglice iz gimnastičke sale. Ovo je službeno. Vadi iz akten-tašne malo crveno obaveštenje i sprema se da ga pričvrsti za vrata garaže.*

SIMON *tiho, zaprepaštena, Žoržu: Tenkovi stižu, msje Žorže!*

ŽORŽ *joj položi ruku na rame: Da, Simon.*

SIMON: Sad su na Loari; dolaze u Tur.

ŽORŽ: Da, Simon.

SIMON: I ovde će doći, zar ne?

GAZDA: Tek sada razumem zbog čega se Fetenu toliko žurilo. Nemci na Loari – to je užasno. *Približi se gradonačelniku, koji je i dalje zauzet obaveštenjem.* Filipe, hajdemo unutra. Moramo da razgovaramo nasamo.

GRADONAČELNIK, *gnevno: Ne, Anri, nećemo više razgovarati nasamo. Neka tvoji ljudi znaju da su kola popisana, kao i tvoj benzin. Predugo sam žmurio na jedno oko.*

GAZDA: Jesi li skrenuo s uma? U ovoj situaciji da mi popisuješ kamione! A benzina nemam, izuzev malo ovog ovde.

GRADONAČELNIK: Ne računajući onaj neprijavljeni!

GAZDA: Šta? Usuđuješ se da me osumnjičiš za protivzakonito skrivanje benzina? *Ljutito: Čiča Gistave, krijemo li mi benzin?*

Pretvarajući se da ne čuje, čiča Gistav se sprema da otkotrlja gumu u garažu.

GAZDA *viče: Morise! Robere! Smesta dolazite ovamo! Čiča Gistave! Čiča Gistav se zauzvati. Hajde, govori! Krijemo li benzin ili ne?*

ČIČA GISTAV: Ja o tome ništa ne znam. *Simon, koja zuri u njega: Nastavi sa poslom i ne prisluškuj unaokolo.*

GAZDA: Morise! Rober! Gde ste vi?

GRADONAČELNIK: Ako ti benzin ne pretiče, kako voziš kapitenovo vino?

GAZDA: Trik-pitanje, je li, msje I mer? Moj odgovor glasi: za prevoz kapitenovog vina koristim kapitenov benzin. Žorže, jesi li ti čuo da imam neprijavljeni benzin?

ŽORŽ *posmatra svoju ruku*: Ja sam se sa fronta vratio tek pre četiri dana.

GAZDA: Dobro, ti ne možeš ništa znati, ali tu su Moris i Rober. *Moris i Rober su došli*. Morise, Robere! Msje Šave optužuje gostionicu da krije benzin. Ja vas pred njime pitam: je li to istina?

Braća oklevaju.

GRADONAČELNIK: Morise i Rober, vi me znate. Ja nisam policajac, nerado se mešam u poslovna pitanja. Ali Francuskoj je sada potreban benzin i ja vas molim da zvanično potvrdite da ga ovde ima. Vi ste poštteni momci.

GAZDA: I?

MORIS, *tmurno*: Ništa mi ne znamo ni o kakvom benzinu.

GRADONAČELNIK: Znači, to je vaš odgovor. *Simon*: Ti imaš brata na frontu? Nije li on pri tenkovskom bataljonu koji čeka na pomoć? Ali, sigurno mi ni ti nećeš reći da se ovde nalazi benzin?

Simon je nepokretna. Zatim se rasplače.

GAZDA: A, ti bi da nedorasle nahuškaš kao svedoke protiv mene? Vi nemate pravo, msje I mer, da narušavate poštovanje koje ovo dete ima prema svom gazdi. *Simon*: Možeš otići, Simon.

GRADONAČELNIK, *umorno*: Šalješ li opet svoje papreno skupe pakete u gimnastičku salu? Vojnicima si poljsku kuhinju ostavio praznu. Zato što im otimaju i poslednji su, izbeglice ne mogu dalje.

GAZDA: Ja ne držim dobrotvornu ustanovu, ja sam gostioničar.

GRADONAČELNIK: U redu. Sad Francusku može spasti samo još čudo. Trula je do srži. *Odlazi. Tišina.*

GAZDA: Napred, Simon. *Allez, hop!*

Polako i nesigurno, povremeno se okrećući, SIMON ide prema kapiji. Knjiga koju je krila na poslužavniku usput je pala na zemlju. Ona je stidljivo podigne i sa paketima i korpama prođe kroz kapiju.

PRVI SAN SIMON MAŠAR (Noć između 14. i 15. juna)

Muzika. Iz tame se pojavi anđeo. Stoji na krovu garaže, pozlaćenog i bezizražajnog lica. Sa malim dobošem u ruci, triput uzvikne: „Jovanka!” Zatim se scena osvetli, i otkrije Simon kako – u praznom dvorištu – stoji i gleda anđela.

ANĐEO:

Jovanka, kćeri Francuske, nešto se činiti mora,

Il' ova velelepna zemlja propa za do četrnaest zora.

Iz tog razloga se za pomoć raspitivao gospodar, Bog,

I došao do tebe, devojčeta njegovog.
Lično bog ti upućuje ovaj doboš,
Da njim ljude iz čame svakodnevlja uzdrmaš.
Znaj da on odjekuje samo kada leži na tlu:
U njega valja udarati kao u samu francusku zemlju.
A sad, dobubnjaj sve: imućne i bedne i mlade i stare.
Neka sinovi Francuske Francuskoj milost podare.

Dozovi i brodare sa Sene – imaju plovila za domovinu,
A seljaci iz Žironde ne oskudevaju u hlebu i vinu.
Dozovi metalce Sen Denija, da naprave tenkove,
I stolare iz Liona, pred dušmanom da razgrade mostove.
Reci im: majci Francuskoj – u čijoj su utrobi jednom bili,
A koju su zauzvrat izvrgli ruglu i ošamarili –
Velikoj trudbenici i pijanici Francuskoj
Potrebni su u opasnosti. Smesta nek pođu k njoj.

SIMON *se okrene oko sebe, kao da iza nje stoji još neko*: Moram li to da učinim, msje? Nisam li premala za jednu Svetu Jovanku?

ANĐEO: Ne.

SIMON: Onda ću učiniti to.

ANĐEO: Biće teško. Later hukte den vek.

SIMON, *bojažljivo*: Jesi li ti moj brat Andre?

Anđeo ćuti.

SIMON: Kako ide?

Anđeo nestane. Iz tame garaže u međuvremenu dogega Žorž, noseći šlem i bajonet za Simon.

ŽORŽ: Šlem i mač, to ti treba. Nije to baš za tebe, ali gazdi nema ko da pomogne izuzev jednog bogalja i jedne nedorasle žene. Zaboravi na rad; čuj: tenkovi napreduju kao mašine za kobasice. Nikakvo čudo što je tvoj brat Andre sada već anđeo!

SIMON *uzima šlem i bajonet*: Da vam očistim ovo, msje Žorže?

ŽORŽ: Ne; trebaće ti, kao Jovanki Orleani.

SIMON *stavlja šlem*: To je tačno. Moram smesta kod kralja, u Orlean. To je trideset kilometara odavde, tenkovi na sat pređu sedamdeset, a meni su cipele šuplje – nove dobijam tek na Uskrs. *Okrene se, da pođe*. Barem mahnite za mnom, msje Žorže, inače ću se uplašiti da je borba nekakva staromodna, krvožedna stvar.

Žorž pokuša da maše sa rukom u zavoju, a onda nestane. Simon se sprema za put u Orlean marširajući po uskom krugu.

SIMON *glasno peva*:

Kada sam pošla u Sen Nazer,

Dođoh bez pantalona.

Razlegao se glasan krik:

Gde su ti pantalone?

Rekoh: Kod Sen Nazera su

preplavetna nebesa,

A pšenica je suviše visoka.

Nebesa – preplavetna.

Šoferi Moris i Rober pojavljuju se iznenada iza Simon, srednjovekovno naoružani, ali odeveni u šoferske ogrtače.

SIMON: Šta radite ovde? Zašto me pratite?

ROBER: Pratimo te u svojstvu telesne straže. Ali, molimo te da ne pevaš onu pesmu; neprimerena je. Mi smo ti verenici, Jovanka, ponašaj se u skladu sa tim.

SIMON: Jesam li verenica i Morisu?

MORIS: Jesi, tajno.

U susret im dođe čiča Gistav odeven u prost srednjovekovni oklop. Gleda u stranu dok pokušava da prođe pored ovih.

SIMON: Čiča Gistave!

ČIČA GISTAV: Na mene ne računajte. Čoveku mojih godina dati da upravlja topovima! Bezobrazluk. Živim od sitnine i stradam za Francusku.

SIMON, *tiho*: Ali, tvoja majka Francuska je u opasnosti.

ČIČA GISTAV: Moja majka je bila madam Poaro, pralja. Nedavno je bila u opasnosti da dobije zapaljenje pluća. A šta sam ja mogao? Silne lekove nisam mogao priuštiti.

SIMON *viče*: Onda ti naređujem, u Božije i u anđelovo ime, da se vratiš i upravljaš topovima protiv neprijatelja. *Tiše*: Ja ću ih čistiti za tebe.

ČIČA GISTAV: Dobro, to pravi razliku. Evo, drži moje koplje. *Doda joj koplje na teret i počne da maršira sa ostalima.*

MORIS: Koliko još, Simon? Sve ovo je samo za kapital. Trudbenici nerazvijenog, palite!² *Simon na jeziku snova odgovori nešto što gledalac ne može razumeti.*

MORIS *ju je razumeo*: Jeste tako. U redu, nastavljamo.

ROBER: Posrćeš, Simon. Ova skalamerija je preteška za tebe.

SIMON, *najednom veoma iscrpljena*: Izvini. To je zato što nisam doručkovala. *Zastane i obriše čelo.* Začas će sve biti u redu. Robere, možeš li da se setiš šta treba da kažem kralju?

ROBER *kaže nešto nerazumljivo na jeziku snova, a zatim*: To je sve.

SIMON: Naravno, velika hvala. Pogledajte – tornjevi Orleana.

Stiže pukovnik u oklopu pod pelerinom. Iskrada se iz dvorišta na ulicu.

ČIČA GISTAV: Lep početak. Maršali već hvataju čistac.

SIMON: Zašto su ulice ovako prazne, čiča Gistave?

ČIČA GISTAV: Verovatno svi večeraju.

SIMON: A zbog čega niko ne oglašava uzbunu, sad, kada se neprijatelj približava, čiča Gistave?

ČIČA GISTAV: Verovatno su poslali u Bordo, po naredbi kapitena Fetena.

² Ova kriptična izjava je – u originalu – po zvučnosti srodna sloganu: „Trudbenici svih zemalja, ujedinite se!”, koji zaključuje *Manifest Komunističke partije* Karla Marksa i Fridriha Engelsa. (*Prim. prev.*)

Na ulazu u gostionicu stoji gazda. Na glavi mu je šlem sa crvenom perjanicom, a na grudima – nešto od sjaktavog čelika.

GAZDA: Jovanka, odmah odnesi ove papreno skupe pakete u gimnastičku salu.

SIMON: Ali, msje Anri, Francuska, naša majka, u opasnosti je, Nemci su na Loari, a ja moram da razgovaram sa kraljem.

GAZDA: Ovo je nečuveno. Ja činim najviše što mogu. Nemoj zaboraviti na poštovanje koje duguješ gazdi.

Iz garaže se pojavi čovek u purpurnom ruhu.

SIMON: Pogledajte, msje Anri; kralj Šarl Sedmi.

Čovek u purpurnom ruhu je zapravo gradonačelnik, koji preko civilne odeće nosi kraljevski plašt.

GRADONAČELNIK: Dobar dan, Jovanka.

SIMON, *iznenađena*: Vi ste, dakle, kralj?

GRADONAČELNIK: Da, ovde sam po službenoj dužnosti. Zaplenjujem kamione. Moramo razgovarati u četiri oka, Jovanka.

Šoferi, čiča Gistav i gazda nestanu u tami. Simon i gradonačelnik sednu na metalnu osnovu benzinske pumpe.

GRADONAČELNIK: Sve je izgubljeno, Jovanka. Maršal je na putu ka nepoznatoj adresi. Konetablu sam pisao povodom topova, ali mi se pismo vratilo neraspečaćeno. Vrhovni konjušar kaže da je ranjen u ruku, a ranu mu niko nikad nije video. Sve je do temelja trulo. *Jeca*. Ti si, naravno, ovde da bi me optužila da sam slabić. Jesam. Ali, šta se dešava sa tobom, Jovanka? Najpre, reci mi gde se nalazi neprijavljeni benzin.

SIMON: U ciglani, naravno.

GRADONAČELNIK: Znao sam. Onda sam zažmurio na jedno oko, ali i ti izbeglicama od-uzimaš i poslednji su za one papreno skupe pakete.

SIMON: To činim da bih jednom anđelu sačuvala njegovo nameštenje, kralju Šarle.

GRADONAČELNIK: Kao što i šoferi prevoze vino kapitana Fetena, a ne izbeglice, da bi sačuvali svoja nameštenja?

SIMON: A i ne moraju u vojsku jer su potrebni gazdi, znate.

GRADONAČELNIK: Da, moje gazde i plemići. Njima mogu da zahvalim što sam osedeo. Plemstvo je protiv kralja. Tako stoji u tvojoj knjizi. Ali, iza tebe je narod, a pogotovu Moris. Jovanka, zar ne bismo mogli da sklopimo sporazum, ti i ja?

SIMON: Zašto da ne, moj kralju! *Oklevajući*: Samo što biste ozbiljno morali da se umešate u društveni život da bi kazani uvek bili puni.

GRADONAČELNIK: Videću šta mogu da uradim. U svakom slučaju, moram oprezno da postupam, inače mi ode kraljevska apanaža. Ja sam, naime, čovek spreman da ponešto previdi, zbog čega me – prirodno – niko ne sluša. Sve neprijatne poslove moram da obavljam sam. Evo, na primer, inženjeri. Umesto da, prosto, otmu svoje sledovanje u gostionici, oni dolaze kod mene: „Opravljajte svoje mostove sami. Mi čekamo na poljsku kuhinju.” Onda nije nikakvo čudo što vojvoda od Burgundije ne okleva da pređe kod Engleza.

GAZDA *stoji u vratima gostionice*: Čujem, kralju Šarle, da ste nezadovoljni. Možda biste voleli da se stavite u položaj stanovništva. Ono je već pobelelo od krvarenja. Niko ne saoseća sa Francuskom kao ja. Ali – *gest bespomoćnosti*.

GRADONAČELNIK, *rezignirano*: Kako da na taj način pobedimo Engleze?

SIMON: Onda moram da bubnjam. *Sedne na tle i počne da udara u nevidljivi doboš. Svaki udarac odjekuje kao da izlazi iz utrobe zemlje.* Izađite, brodari sa Sene! Izađite, kazandžije Sen Denija! Tesari iz Liona, izađite! Neprijatelj dolazi!

GRADONAČELNIK: Šta vidiš, Jovanka?

SIMON: Oni dolaze, drže se hrabro. Ispred njih je dobošar sa glasom vuka; na *njegovom* dobošu je, razapeta, koža Jevrejina. Na ramenu mu čuči jastreb sa licem lionskog bankara Foša. Odmah za njim stiže feldmaršal Palitelj. Pešači, debeli klovn, odeven u sedam uniformi, ni u jednoj ne izgleda kao ljudsko biće. Iznad oba ta đavla lebdi baldahin od novinske hartije, pa su lako prepoznatljivi. Iza njih se voze dželat i maršali, čija su niska čela žigosana svastikama. Sledi nepregledna kolona tenkova, topova i vozova, kao i automobili sa oltarima i mučilištima; sve je kod njih na točkovima, lako pokretno. Napred idu ratna kola, pozadi kola za ratni plen. Ljudi bivaju samleveni, ali žito sakupljeno. Tako se ruše gradovi svugde gde ovi naiđu, i tako ostaje pustoš tamo odakle odu. Ali, sada je sa njima gotovo, jer su ovde kralj Šarl i služavka božija – ja.

Na scenu stižu svi Francuzi koji su se do sad pojavili, i koji će se tek pojaviti. Svi nose srednjovekovno oružje i delove oklopa.

SIMON, *ozarena*: Vidiš, kralju moj, svi su došli.

GRADONAČELNIK: Nisu svi, Jovanka. Ne vidim, recimo, moju majku, Izabo. A i vojskovođa se, besan, vratio.

SIMON: Neka te to ne plaši. Moram te krunisati, da bi među Francuzima bilo sloge. Tvoju krunu sam već donela, vidiš. *Uzme krunu iz korpe sa rubljem.*

GRADONAČELNIK: Ali, s kim da igram tarok kad je vojskovođa otišao?

SIMON: Okler grajšt burlap.

Simon položi krunu na gradonačelnikovu glavu. U pozadini se pojavljuju inženjerci: kutlačom udaraju po poljskoj kuhinji. Razleže se glasna zvonjava.

GRADONAČELNIK: Kakva je to zvonjava?

SIMON: To su zvona katedrale od Remsa.

GRADONAČELNIK: Zar nisu to inženjerci, koje sam poslao u gostionicu po hranu?

SIMON: Ništa nisu dobili. Zato su im kazani prazni. Prazni kazani su zvona za tvoje krunisanje, kralju Šarle!

Kralj se pojavi pred narodom.

GRADONAČELNIK: Kleter dunk frir. Kauke rih!

SVI: Neka živi kralj i deva Jovanka, koja ga je krunisala.

GRADONAČELNIK *Simon*: Velika hvala, Jovanka; spasila si Francusku.

Scena se završava. Glas radijskog spikera se meša s kakofoničnom muzikom.

2

UKOVANJE

Rano je jutro. Šoferi i Moris i Rober, čiča Gistav i vojnik Žorž sede i doručkuju. Iz gostionice se čuje radio.

RADIO: Ponavljamo izveštaj Ministarstva rata, dat ovog jutra u tri i trideset: usled neočekivanog prelaska nemačkih tenkovskih formacija preko Loare, nove reke izbeglica teku strateški važnim putevima srednje Francuske. Od stanovništva se izričito traži da ne napušta domove, kako bi putevi ostali prohodni spasilačkim jedinicama.

MORIS: Vreme je da se hvata tutanj.

ŽORŽ: Glavni konobar i ostali su uhvatili tutanj još jutros u pet, nakon što su cele noći pakovali porcelan u sanduke. Gazda im je pretio policijom, ali nije vredelo.

ROBER, *Žoržu*: Što *nas* nisi probudio?

Žorž ćuti.

MORIS: Zabranio ti gazda, je l' tako? *Smeje se.*

ROBER: Zar nećeš i ti da pobegneš, *Žorže*?

ŽORŽ: Ne. Ratosiljaću se uniforme i ostati. Ovde imam šta da jedem. Više se ne nadam da će mi ruka ikada više valjati.

Iz gostionice poslovično izlazi gazda, vrlo uredno odeven. Za njim šepelja Simon, vukući kofer.

GAZDA *pljesne rukama*: Morise, Robere, Gistave, napred, napred. Porcelan mora da se natovari. Sve što je u podrumu ide u kamione. Šunke idu u so. Ali, najpre utovarite arhivska vina. Posle ćete piti kafu, sada je rat. Putujemo u Bordo.

Osoblje nastavlja da doručkuje. Moris se smeje.

GAZDA: Šta je? Ne čujete me? Mora da se pakuje i utovaruje.

MORIS, *ravnodušno*: Kamioni su zaplenjeni.

GAZDA: Zaplenjeni? Besmislica. *Pravi veliki gest.* Naredba od juče. Sada se nemački tenkovi kotrljaju ka Sen Martenu, to sve menja. Što je vredelo juče, danas više ne vredi.

ČIČA GISTAV, *poluglasno*: To stoji.

GAZDA: Skini šolju sa labrnje kada ti se obraćam.

Simon je ostavila kofer i odšunjala se u gostionicu dok je izgovarana prethodna replika.

MORIS: Još jednu kafu, Robere.

ROBER: Da znaš; nikad se ne zna kad ćemo, i šta, ponovo dobiti.

GAZDA, *savladavajući bes*: Uzmite pamet u glavu i pomozite gazdi da utovari ovo malo imovine. Novac nije problem. *Niko ne podiže pogled.* Čiča Gistave, ti odmah počinješ sa porcelanom. Može?

ČIČA GISTAV *nesigurno ustaje*: Još nisam završio sa doručkom. Nemojte me tako gledati. Ne vredi vam. *Zlo*: Danas me i vi i vaš porcelan možete poljubiti u guzicu.

GAZDA: Jesi li i ti poludeo? U *tvojim* godinama? *Pređe pogledom sa jednog na drugog, a onda primeti motocikl.* *Gorko*: A tako, čekate Nemce? Gazda je odsvirao svoje? To li su ljubav i poštovanje koje dugujete svom hranitelju? *Šoferima*: Triput sam potpisao da ste neophodni mome prevoznom preduzeću. U protivnom biste bili na frontu, a ovo mi je hvala. Tako biva kad čovek veruje da mu personal predstavlja porodicu. *Preko ramena*: Simon, konjak! Simon, gde si se zavukla? – Sad ni nje nema!

Simon izlazi iz gostionice, doterana, u žaketu. Pokušava da neopaženo prođe pored gazde.

GAZDA: Simon!

SIMON *nastavlja da hoda.*

GAZDA: Jesi li sišla s uma? Što ne odgovaraš?

SIMON *potrči. Nestane sa scene.*

GAZDA *slegne ramenima i upre prst u čelo.*

ŽORŽ: Šta je sa Simon?

GAZDA *se opet obraća šoferima*: Dakle, odbijate da radite za mene, je li?

MORIS: Ni govora. Kada završimo doručak, polazimo.

GAZDA: A porcelan?

MORIS: Ponećemo ga. Kada ga utovarite.

GAZDA: Ja?

MORIS: Da, vi. Vaš je, zar ne?

ROBER: Ali, ne možemo da garantujemo da ćemo stići do Bordoa, Morise.

MORIS: Ko danas može nešto da garantuje!

GAZDA: Pa to je nečuvено! Zna li šta će vam se dogoditi ukoliko ovde, suočeni sa neprijateljem, otkazete dužnost? Daću da vas streljaju, ovde, pred ovim zidom!

S ulice stižu roditelji Simon.

GAZDA: Šta vi hoćete?

MADAM MAŠAR: Msje Anri, došli smo zbog naše Simon. Priča se da će Nemci uskoro biti ovde i da vi odlazite, a msje Mašar brine za svojih dvadeset franaka.

GAZDA: Otperjala je, verovatno sa samim nečastivim.

ŽORŽ: Zar nije kod vas, msje Mašare?

MADAM MAŠAR: Ne, msje Žorže.

ŽORŽ: To je neobično.

Gradonačelnik ulazi sa dva gradska policajca. Iza njih se probija Simon.

GAZDA: Dolaziš kao naručen, Filipe. *Pravi veliki gest.* Filipe, suočen sam sa pobunom. Interveniši.

GRADONAČELNIK: Anri, madmoazel Mašar me je obavestila da nameravaš da premestiš kamione. Sprećiću tu nezakonitu nameru svim sredstvima. Uključujući i policijske. *Pokazuje na policajce.*

GAZDA: Simon, zar si imala toliko drskosti? Gospodo, ovo sam biće primio u službu iz milosrđa prema njenoj porodici!

MADAM MAŠAR *drma Simon*: Šta si sad napravila?

SIMON *ćuti.*

MORIS: Ja sam je poslao.

GAZDA: Tako, znači. I ti si se povinovala *Morisu*?

MADAM MAŠAR: Simon, kako si mogla?

SIMON: Htela sam da pomognem msje I meru. Trebaju im naši kamioni.

GAZDA: Naši!

SIMON *se zbanjuje*: Putevi su, vidite, zakrčeni za Andrea. Molim vas, msje I mer, vi objasnite.

GRADONAČELNIK: Anri, pokušaj da konačno obuzdaš svoj egoizam. Dete me je s pravom obavestilo. U ovakva vremena, sva naša imovina jeste imovina Francuske. Moji su sinovi na frontu, a i njen brat je tamo. To znači da ni naši sinovi više nisu naši.

GAZDA, *pobesneo*: Dakle, red i zakon se više ne znaju! Privatnog vlasništva više nema, je li tako? Zašto ne predaš moju gostionicu Mašarovima? Možda bi gospoda šoferi voleli

da isprazne moju kasu? To je anarhija! Smem li da vas podsetim, gospodine Šave, da je moja mamac bila u internatu sa prefektovom suprugom. Telefonske veze još rade.

GRADONAČELNIK, *suzdržanije*: Anri, ja samo vršim svoju dužnost.

GAZDA: Filipe, budi razuman. Ti pričaš o imovini Francuske. Zar moje zalihe namirnica, moj skupoceni porcelanski servis i moje srebrno posuđe nisu imovina Francuske? Treba li da dospeju u ruke Nemcima? Nijedna šoljica za kafu ne sme da padne u ruke neprijatelja, nijedna šunka, nijedna konzerva sardina. Pustoš treba da ih čeka gde god da stignu, zar si zaboravio na to? Ti bi, kao gradonačelnik, trebalo da dođeš i kažeš mi: Anri, dužnost ti je da imovinu od Nemaca skloniš na sigurno. Na šta bih ja uvek odgovorio: Filipe, to iziskuje kamione.

Galama većeg broja ljudi sa ulice. Zvonjava i lupanje na vrata gostionice.

GAZDA: Šta se to zbiva? Žorže, vidi šta se to dešava.

Žorž ode u gostionicu.

GAZDA: A mom osoblju, koje toliko rado zaboravlja svoje dužnosti da mi imetak gura u škripac, treba da kažeš – *šoferima*: Gospodo, apelujem na vas kao na Francuze da upakujete porcelan.

ŽORŽ *se vraća*: Masa ljudi iz gimnastičke sale, msje Anri. Čuli su da će kamioni biti otpremljeni. Vrlo su uznemireni i žele da govore sa gradonačelnikom.

GAZDA *prebledi*: Eto ti, Filipe. Hajde, Simon! Brzo, Žorže, zabravi kapiju. *Žorž kreće prema kapiji*. Brzo, brzo! Trči – to je posledica propagande protiv mojih paketa hrane. Ološ. *Policajcima*: Učinite nešto! Odmah! Moraš da telefoniraš i zatražiš pojačanje, Filipe, toliko mi duguješ. Nešto će mi uraditi, Filipe. Pomozi mi, molim te, Filipe.

GRADONAČELNIK *policajcima*: Stanite uz kapiju. *Gazdi*: Besmislica, ništa ti se neće desiti. Čuo si šta kažu; žele da pričaju samo sa mnom. Uvedite delegaciju. Ne više od troje.

Policajci otškrinu vrata i pregovaraju s gomilom. Zatim u dvorište puste dva muškarca i jednu ženu sa bebom u naručju.

GRADONAČELNIK: Šta je posredi?

JEDAN OD IZBEGLICA, *uzrujano*: Msje I mer, zahtevamo kamione!

GAZDA: Zar niste čuli da putevi moraju ostati prohodni?

ŽENA: Za vas? Dok mi ovde čekamo nemačke bombardere!

GRADONAČELNIK *izbeglicama*: Dame i gospodo, ne paničite. Kamioni su vam već osigurani. Gostionica samo želi da dragocenu imovinu otpremi na sigurno.

ŽENA, *razjareno*: Tu li smo! Hteli bi da otpreme sanduke, a ne ljude.

Začuje se sirena za oglašavanje avionske opasnosti.

ROBER: Štuke!

GAZDA: Spuštaju se.

Buka se pojačava. Avioni su pikirali. Svi se bace na tle.

GAZDA, *kada su se avioni udaljili*: Ovo je opasno po život. Moram da odem.

IZBEGLICA: Napolje s vozilima! Treba li svi da izginemo?

GAZDA: A stvari nisu utovarene. Filipe!

SIMON, *gnevno*: Sad ne smete misliti na zalihe!

GAZDA, *zgranuto*: Kako sebi to dozvoljavaš, Simon?

SIMON: Namirnice bismo baš mogli da damo ljudima.

IZBEGLICA: A tako, o namirnicama se radi? Ono što treba otpremiti su namirnice?!

MORIS: Tako je.

ŽENA: A za nas se jutros nije našla ni supa.

MORIS: Ovaj bi da zalihe zaštiti ne od Nemaca, već od Francuza.

ŽENA *trči nazad prema kapiji*: Otvarajte! To što treba da se utovari u vozila su gostioničke namirnice.

GAZDA: Filipe! Ne dozvoli joj da to razglašava.

GLASOVI *spolja*: Krijumčare namirnice! – Razvali kapiju! – Zar ovde nema nekog muškarca?

– Spasavaju namirnice, a nas prepuštaju nemačkim tenkovima!

Izbeglice razvaljuju kapiju. Gradonačelnik kreće ka njima.

GRADONAČELNIK: Dame i gospodo, samo bez nasilja! Sve ćemo srediti!

Dok gradonačelnik razgovara na kapiji, u dvorištu nastaje oštra prepirka. Obrazuju se dve grupe. Na jednoj strani stoje gazda, jedan izbeglica i žena, zajedno sa roditeljima Simon. Na drugoj su Simon, šoferi, drugi izbeglica, i čiča Gistav. Žorž se ne pridružuje nijednoj grupi, već nastavlja da doručkuje.

Neprimećena, iz gostionice je izašla stara madam Supo. U poodmaklim je godinama i u potpunoj crnini.

ŽENA: Bar još osamdesetoro ljudi nema prilike da se preveze.

GAZDA: Oni nose svoj zavežljaje, madam; zašto ja da ja sve ostavim iza sebe? Vozila su moja, zar ne?

GRADONAČELNIK: Koliko mesta vam je potrebno, msje Supo?

GAZDA: Za barem šezdeset sanduka. U drugi kamion bi onda moglo da se smesti tri-desetak izbeglica.

ŽENA: Dakle, ovde bi ostavili nas pedesetoro, je li tako?

GRADONAČELNIK: A da se ti, na primer, zadovoljiš sa pola kamiona, pa da bar deca i bolesni mogu da se odvezu?

ŽENA: Vi biste da razbijate porodice? Pokvareni čoveče!

GAZDA: Osam ili deset osoba bi moglo da sedi na sanducima. *Gospođi Mašar*: Za to mogu da zahvalim vašoj ćerki.

ŽENA: Dete ima više srca od svih vas zajedno.

MADAM MAŠAR: Oprostite našoj Simon, msje Anri. Te ideje je dobila od svog brata, to je strašno.

SIMON: Vi znate puteve i možete voziti zaobilazno, kako bi trasa broj dvadeset ostala prohodna za vojsku.

ROBER: Ne pada nam na pamet da vozikamo njegove zalihe kroz ovaj biblijski potop.

SIMON: Ali, vodite sa sobom bolesne i decu?

ROBER: Izbeglice su nešto drugo.

ČIČA GISTAV: Drži se izvan ovog, Simon, ja ti to savetujem.

SIMON: Ali, naša lepa Francuska je u najvećoj opasnosti, čiča Gistave.

ČIČA GISTAV: To joj je iz one proklete knjige: „Nije li naša lepa Francuska u opasnosti?”

ROBER: Madam Supo je sišla. Zove te.

Simon pride madam Supo.

ŽENA, *ljudima na kapiji*: Zašto mi sami ne uzmemo i kamione i namirnice!

MADAM SUPO: Evo ključa, Simon. Daj ljudima od zaliha, šta god da žele. Čiča Gistave, Žorže, pomozite joj.

GRADONAČELNIK, *glasno*: Bravo, gospođo Supo!

GAZDA: Maman, kako možeš? Kako si uopšte sišla? Zazivaš smrt na ovoj promaji. A u podrumima ima arhivskih vina i zaliha u vrednosti od sedamdeset hiljada franaka.

MADAM SUPO, *gradonačelniku*: Sada su na raspolaganju opštine Sen Marten. *Gazdi, hladno*: Voliš li više pljačku?

SIMON, *ženi sa odojčetom*: Dobićete hranu!

MADAM SUPO: Simon! Upravo je moj sin, na tvoju inicijativu, celokupne zalihe gostionice stavio na raspolaganje opštini. Ostaju još samo porcelan i srebro, koji zauzimaju vrlo malo prostora. Hoće li to neko da utovari?

ŽENA: A šta je sa mestima za nas u kamionima?

GOSPOĐA SUPO: Madam, primićemo što je moguće više ljudi, a gostionici će biti čast da hrani one koji preostanu.

IZBEGLICA, *doziva u smeru kapije*: Gastone! Da li bi stari msje i madam Krevez i porodica Monije ostali ovde ako bi bili prehranjeni?

GLAS IZ POZADINE: Možda!

ŽENA: Stanite! Ako će nas ovde hraniti, onda bih i ja da ostanem!

MADAM SUPO: Dobrodošli ste!

GRADONAČELNIK, *na kapiji*: Dame i gospodo, poslužite se. Zalihe gostionice su vam na raspolaganju. *Nekoliko izbeglica sa oklevanjem ide ka ostavi*. I donesi nam par flaša konjaka, Simon. Martel iz osamdeset četvrte.

SIMON: Hoću, gospodine.

Maše izbeglicama i odlazi sa njima, čiča Gistavom i Žoržom u ostavu.

GAZDA: Ovo će biti moj kraj, maman.

JEDAN OD IZBEGLICA *izvlači sa Žoržom sanduke s namirnicama i veselo oponaša uličnog trgovca*: Voće, šunka, čokolada; sledovanje za put! Danas besplatno!

GAZDA *ljutito gleda u konzerve koje izbeglice i Žorž nose preko dvorišta ka izlazu na ulicu*: Ali, to su delikatesi! To je guščija džigerica!

MADAM SUPO, *suspregnuto*: Jezik za zube! *Izbeglici, ljubazno*: Nadam se da će vam se dopasti, gospodine.

Drugi izbeglica uz pomoć čiča Gistava vuče korpe sa namirnicama preko dvorišta.

GAZDA, *žalobno*: Moj „pomar“ iz devetsto petnaeste. A ono je kavijar. A ono –

GRADONAČELNIK: Ovo je doba za žrtvovanje, Anri. *Suzdržano*: Važno je pokazati dobru volju.

MORIS *imitira gazdino kukanje*: „Moj Pomar!“ *Prasne u smeh i lupi Simon po ramenu*. Zarad ovakvog prizora ću utovarivati sanduke sa porcelanom, Simon.

GAZDA, *uvređeno*: Ne vidim šta je tu smešno. *Pokazujući na korpe koje nestaju*: To je oti- mačina.

ROBER, *dobrodušno, noseći korpu*: Ne uzimajte to k srcu, msje Anri. Zato vam se porcelan utovaruje.

MADAM SUPO: Rešena stvar. *Uzima nešto konzervi i vinskih flaša i odnosi ih roditeljima Simon.* Uzmite. Uzmite i vi. Daj roditeljima čaše, Simon.

Simon posluša; potom uzme stoličicu, postavi je uza zid i izbeglicama s one strane zida dà namirnice iz jedne od korpi.

MADAM SUPO: Morise, Robere, čiča Gistave, uzmite i vi čaše. *Smotreći policajce:* Vidim da se naoružana vlast već snabdela. *Ženi sa odojčedom:* Popijte i vi jedan gutljaj sa nama, madam. Madam, mesje, hajde da podignemo čaše za budućnost naše lepe Francuske.

GAZDA *stoji sam postrance:* A ja? Hteli biste da za dobro Francuske pijete bez mene?

GRADONAČELNIK, *madam Supo:* Madam, u ime Opštine Sen Marten zahvaljujem se gostionici za vaš velikodušni prilog. *Podiže čašu:* Za Francusku. Za budućnost.

ŽORŽ: Ali, gde je Simon?

Simon je još uvek zauzeta dodavanjem sledovanja izbeglicama preko zida.

GRADONAČELNIK: Simon!

Simon prilazi, zajapurena i sa oklevanjem.

MADAM SUPO: Da, i ti uzmi čašu, Simon. Svi ti ovde duguju zahvalnost.

Svi piju.

GRADONAČELNIK, *šoferima:* Jesmo li opet prijatelji? Mislite li da mi je pomisao da odvezem izbeglice svojim kolima bila tako daleka? Morise, Robere, ja sam tvrd čovek, ali sam u stanju da cenim plemenite pobude kada ih prepoznam. Mogu da priznam greške, to mi ne pada teško. Budite i vi takvi. Zaboravimo naše sitne privatne razlike. Stanimo čvrsto zajedno protiv zajedničkog neprijatelja. Evo ruke!

Gazda počne od Robera, koji mu trese ruku glupo se smejući, a onda mu Žorž da levu ruku. Gazda potom zagrlj ženu sa odojčedom. Čiča Gistav, još ljut, pruža mu ruku brundajući. Onda se gazda obrati šoferu Morisu. Ovaj ničim ne pokazuje da želi da se rukuje.

GAZDA: La-la-la. Jesmo li Francuzi ili nismo?

SIMON, *prekorno:* Morise!

MORIS *sa oklevanjem pruža ruku gazdi:* Neka živi naša nova Sveta Jovanka, ujediniteljica svih Francuza!

Gospodin Mašar ćušne Simon po uhu.

MADAM MAŠAR, *objašnjavajući:* To je za tvoju bezobzirnost prema gazdi.

GAZDA, *Mašaru:* Ne, msje. *Utešiteljski zagrlj Simon.* Simon je moja ljubimica, madam. Slab sam na nju. *Šoferima:* Ali, da počnemo s utovarivanjem, deco! Siguran sam da će nam se i msje Mašar pridružiti.

GRADONAČELNIK, *svojim policajcima:* Pomozite i vi gospodinu Supo.

GAZDA, *klanjajući se ženi sa odojčedom:* Madam!

Svi se razilaze, kao i ljudi pred kapijom. Na sceni ostaju samo gazda, gradonačelnik, madam Supo, Simon, oba šofera i Žorž.

GAZDA: Ovo iskustvo, deco, ne bih voleo da sam propustio. Dođavola i kavijar i „pomar“. Volim jedinstvo.

MORIS: A šta je sa ciglanom?

GRADONAČELNIK, *oprezno:* Da, Anri, i sa ciglanom treba nešto uraditi.

GAZDA, *neprijatno zatečen*: Šta to? Šta još? Pošalji u moje ime u ciglanu kamione kojima treba benzin. Neka ga tamo sipaju. Jesi li sad zadovoljan?

ROBER: U Abeviju, nemački tenkovi uzimaju benzin s pumpi na putu. Tako, naravno, brzo napreduju.

ŽORŽ: Našoj sto trideset drugoj tenkovi su se našli iza leđa pre no što je stigla da se okrene. Dva puka su samlevena kao ništa.

SIMON, *uplašena*: Ali, ne sedmi?

ŽORŽ: Ne, sedmi ne.

GRADONAČELNIK: Zalihe benzina moraju biti uništene, Anri.

GAZDA: Da niste malo prenašli? Ne može se sve uništiti tek tako. Možda odvratimo neprijatelja. Je li, Simon? Kaži gospodinu Šaveu da Francuska još dugo neće biti izgubljena. *Gospođi Supo*: A sada adju, maman. Brinem što ostaješ. Ali, Simon će ti biti dobar oslonac. *Ljubi je*. Adju, Simon. Nije me sramota da ti se zahvalim. Ti si dobra Francuskinja. *Ljubi je*. Dok ti budeš ovde, Nemcima ništa neće pasti u ruke, u to sam siguran. U gostionici ne treba da ostane ni trun, slažemo li se oko toga? Znam da ćeš sve uraditi kako bih ja to voleo. Adju, Filipe, stari moj. *Zagrlj ga. Uzme svoj prtljag*.

SIMON *bi da mu pomogne*.

GAZDA *je spreči*: Pusti to. Dogovori se sa maman šta još treba da se uradi sa zaliham.

SIMON *trči ka obojici šofera*: Morise, Robere!

MORIS: Pazi se, Simon.

Simon poljubi oba šofera u obraze. Potom Moris i Rober najzad odu.

GLAS RADIJSKOG SPIKERA: Pažnja! Pažnja! Nemačke tenkovske formacije probile su se do Tura. *Ovo obaveštenje se do kraja scene ponovi više puta.*

GRADONAČELNIK, *prebledeo, zbunjeno*: Onda bi ovde mogli da dospeju već ove noći.

MADAM SUPO: Ne budi babetina, Filipe.

SIMON: Madam, otrčaću ja sa čiča Gistavom i Žoržom do ciglane. Unišćemo benzin.

MADAM SUPO: Čula si, valjda, šta je gazda naredio. Zamolio nas je da ne brzamo. Po-nešto prepusti nama, draga.

SIMON: Ali, madam, Moris kaže da su Nemci brzi.

MADAM SUPO: Dosta, Simon. *Krene*. Ovde je gadna promaja. *Gradonačelniku*: Zahvaljujem vam, Filipe, za sve što ste danas učinili za gostionicu. *Na izlazu*: Uzgred, Simon, sada kada su svi otišli, verovatno ću zatvoriti gostionicu. Vрати mi ključ od podruma. *Simon joj, duboko povređena, dâ ključ*. Mislim da je za tebe najbolje da odeš kući, roditeljima. Zadovoljna sam bila tobom.

SIMON, *ništa ne shvatajući*: Zar ne bih smela da pomognem kada iz opštine dođu po zalihe?

Madam Supo bez reči ide u gostionicu.

SIMON, posle kratke pauze, zastajkujući: Jesam li otpuštena, msje l mer?

GRADONAČELNIK, *utešiteljski*: Bojim se da jesi. Ali, ne treba da se žalostiš. Čula si, bila je zadovoljna tobom. Budući da je iz njenih usta, to mnogo znači.

SIMON, *ravno*: Da, msje l mer.

GRADONAČELNIK *postiđeno odlazi*.

SIMON *ga prati pogledom*.

DRUGI SAN SIMON MAŠAR (u noći 15. juna)

Zbrkana svečana muzika. Iz mraka se iskrada grupa čekalaca: gradonačelnik u kraljevskoj mantiji, gazda i pukovnik, obojica u oklopima, noseći feldmaršalske štafete; pukovnik preko oklopa ima kaftan.

PUKOVNIK: Naša Jovanka je osvojila Orlean i Rems nakon što je celu dvadesetu trasu oslobodila za prolazak naših trupa. Moraju joj biti ukazane najveće počasti, jasno je.

GRADONAČELNIK: To je moja, kraljevska stvar, msje. Dostojanstvenici i velike porodice Francuske, koje se danas ovde okupljaju, pokloniće se pred njom do zemlje.

U pozadini se, do kraja scene, izvikuju imena dostojanstvenika i velikih porodica Francuske, kao da se već okupljaju.

GRADONAČELNIK: Uzgred, čujem da je otpuštena? *Diskretno:* Po želji kraljice majke, ponosne kraljice Izabo, kako čujem.

GAZDA: O tome ne znam ništa, nisam bio prisutan. Ali, to smatram nečuvenim. Simon je moja ljubimica. Podrazumeva se da ostaje.

Gradonačelnik kaže nešto nerazumljivo na jeziku snova. Izgleda da okoliša.

ŽORŽ: Stiže.

Ulazi Simon, noseći šlem i mač. Prethodi joj telesna straža koju sačinjavaju Moris, Rober i vojnik Žorž. Sva trojica su u oklopima. Iz tame su se pojavili i roditelji Simon, zajedno sa službenicima gostionice, „narodom“. Telesna straža gura narod nazad dugim kopljima.

ROBER: Mesta za devicu.

MADAM MAŠAR, *izvijajući vrat:* Eno je. Ne stoji joj loše šlem.

GRADONAČELNIK *istupa:* Draga Jovanka, šta možemo učiniti za tebe? Poželi nešto.

SIMON, *uz naklon:* Najpre, kralju Šarle, molim te da moj voljeni rodni grad i nadalje bude prehranjivan zalihama iz gostionice. Ti znaš da sam poslata da pomognem siromašnima i manje srećnima. Porezi moraju biti ukinuti.

GRADONAČELNIK: To se podrazumeva. Šta još?

SIMON: Drugo, Pariz mora biti zauzet. Drugi pohod mora smesta započeti, kralju Šarle.

GAZDA, *zapanjen:* Drugi pohod?

PUKOVNIK: Šta će na to reći stara madam Supo, ponosna kraljica Izabo?

GRADONAČELNIK, *osmehujući se:* Draga Jovanka, jako smo zadovoljni tobom. To mnogo znači, budući da dolazi iz naših usta. Treba da budeš zadovoljna. Ponešto moraš i nama prepuštiti. Sad zatvaram gostionicu, a ti odlaziš kući. Ali ćeš pre toga, naravno, dobiti plemićku titulu. Daj mi svoj mač – ja sam svoj negde zaturio – da te njime proglasim Damom Francuske.

SIMON *mu da mač i klekne:* Evo ključa.

Zbrkana muzika orguljama i horom opisuje svečani crkveni događaj.

Gradonačelnik mačem svečano dodiruje rame Simon.

TELESNA STRAŽA i NAROD: Da živi deva! Živela velika Dama Francuske!

SIMON, *dok se gradonačelnik sprema da pođe:* Samo trenutak, kralju. Ne zaboravi da mi vratiš mač. *Prodorno:* Englezi još nisu potučeni, a Burgundci skupljaju novu vojsku, strašniju od prethodne. Tek počinje ono najteže.

GRADONAČELNIK: Veliko hvala na toj ponudi. Veliko hvala i za sve ostalo, Jovanka. *Simon dodaje mač gazdi.* Bezbedno ga dostavi u Bordo, Anri. Mi pak sad moramo razgovarati nasamo sa ponosnom kraljicom Izabo. Zbogom, Jovanka, bilo nam je veliko zadovoljstvo.

SIMON, *u velikom strahu*: Ali, čujte me, neprijatelj dolazi!

Muzika se svede na žamor, svetlo se priguši, narod iščezne u tami.

SIMON *nepomično stoji, a onda*: Andre! Pomozi! Siđi, arhanđele! Govori mi! Englezi skopljavu vojsku, Burgundci su prešli na njihovu stranu, a naši su se razbežali.

ANĐEO *se ukazuje na krovu garaže; prekorno*: Gde se dede tvoj mač, Jovanka?

SIMON, *zbunjena, pokajničkim tonom*: Njime sam proglašena za Damu, a posle mi nije vraćen. *Tiho, postićena*: Otpuštena sam.

ANĐEO: Razumem. *Nakon pauze*: Služavko Francuske, ne dozvoli da te oteraju. Izdrži. Francuska to zahteva od tebe. Ne vraćaj se još roditeljima, koji bi zbog tvog otkaza presvisli od sekiracije. Uz to, obećala si bratu da ćeš mu zadržati posao u garaži; on će se, jednog dana, vratiti. Ostani, Jovanka! Kako si mogla da napustiš svoje mesto, sada, kada neprijatelj može prodreti u svakom trenutku?

SIMON: Da li da nastavimo borbu i kada neprijatelj bude pobedio?

ANĐEO: Duva li danas noćni vetar?

SIMON: Da.

ANĐEO: Zar u dvorištu ne stoji neko drvo?

SIMON: Stoji. Topola.

ANĐEO: Šumi li lišće kad vetar duva?

SIMON: Da, jasno se čuje.

ANĐEO: Onda se treba boriti i kad neprijatelj pobedi.

SIMON: Ali kako da se borim kada nemam mač?

ANĐEO: Čuj!

Kad u vaš grad stigne najmrskiji gost,

Osvajanje nek mu ne da nikakvu prednost.

Ne nudite mu ključeve kapija;

Ne smećite s uma – to je žgadija!

Trpeze za njega ne može biti,

Krevete i stolice valja uništiti.

Što ne možete spaliti, sakrijte.

Sve mleko izlijte. Sav hleb zakopajte.

Treba da urla: Pomoć! I da ga zovete: „monstrum“.

Nek jede crnu zemlju i nek nastani vatru!

Ne treba da se nada ičijoj samilosti.

A grad – prognajte iz sećanja. Predajte prošlosti.

Gde god neprijatelj da pogleda, nek bude pustoš; gde god da kroči – ništavilo.

Kao da gostionice nikada nije bilo. Kreni i uništi.

Scena se zatamni. U zbrkanoj muzici se, tiho, više puta čuje Anđelovo „Kreni i uništi“, i – jasno – kotrljanje teških tenkova.

POŽAR

(a)

Stara madam Supo, u potpunosti odevena u crninu, sa spremačicom Terezom i – iza nje – čiča Gistavom u nedeljnom odelu, iščekuje na dvorišnoj kapiji nemačkog hauptmana. Vojnik Žorž, sada u civilu, oslonjen je o garažu u kojoj se Simon krije od madam Supo i sluša ovoga. Napolju – zvečanje tenkova koji se kotrljaju.

SIMON: Bleda je kao kreč i uplašena.

ŽORŽ: Misli da će postati talac i biti streljana. Cele noći je bila u posebnom stanju i Tereza ju je čula kako glasno viče: Kasapi će sve pobiti. A ipak je ostala, samo iz pohlepe, i sada očekuje nemačkog hauptmana. – Ne razumem zbog čega ne želiš da te vidi? Da li se nešto dogodilo?

SIMON *laže*: Ne, ne. Samo: odstranila bi me čim bi me spazila. Iz bojazni da bi mi Nemci mogli učiniti nažao.

ŽORŽ, *nepoverljivo*: Je li to jedini razlog što nećeš da te vidi?

SIMON *menja temu*: Mislite li da su Nemci stigli Robera i Morisa?

ŽORŽ: Moguće. – Reci mi, zbog čega si se ti zapravo iselila iz sobe u glavnoj zgradi?

SIMON *laže*: Sada ima mesta u šoferskom odeljku. – Mislite li da će se Andre uskoro vratiti?

ŽORŽ: To je verovatno. – Otpuštena si, Simon, je li tako?

SIMON *laže*: Nisam.

ČIČA GISTAV: Nemci stižu.

S ulice dolazi nemački hauptman, u pratnji kapitena Onorea Fetena. Na kapiji učtivo izmenjuju pozdrave sa Mari Supo. Ne čuje se o čemu pričaju.

ŽORŽ: Kapitenu i potajnom fašisti čini pravu čast da gospođi predstavi zakletog neprijatelja. Veliki izlivi učtivosti. Njuškaju jedan drugog i nalaze da mirisi nisu odbojni. Zakleti neprijatelj je pravi gospodin, prefinjen. Madam je očigledno doživela veliko olakšanje. *Šapuće*. Dolaze.

Simon se povuče. Mari Supo odvodi oba gospodina preko dvorišta u gostionicu, u pratnji sobarice Tereze.

ČIČA GISTAV, *kome je Mari Supo nešto šapnula, ide ka Žoržu i Simon*: Madam više ne želi da u gostionici vidi svetinu iz gimnastičke sale. Nemačka gospoda bi se mogla uzrujati. Ali je gazda, izgleda, mirne duše mogao da ostane.

ŽORŽ: Prvo što su javili preko radija je da „Ko se pridržava reda i mira, nema razloga da bude u strahu“.

ČIČA GISTAV: Onaj unutra kaže „molim“ kad nešto želi. „Molim, pokažite mojim momcima gde se nalaze moje sobe.“

SIMON: Ali, on je neprijatelj.

Čiča Gistav odlazi u ostavu.

ŽORŽ: Je li vaša rođaka sanjala nešto novo?

SIMON: Da. Sinoć.

ŽORŽ: Ponovo o Devi?

SIMON *klime glavom*: Unapređena je u plemkinju.

ŽORŽ: To mora da je za nju bilo veliko iskustvo.

SIMON: U njenom rodnom mestu su ukinuli poreze, baš kao u knjizi.

ŽORŽ, *prilično oštro*: Ali, u stvarnosti, imovina gostionice nije dodeljena selu, kao što je obećano.

SIMON, *postiđena*: Rođaka mi ništa nije rekla o tome.

ŽORŽ: Aha.

SIMON: Msje Žorž! Ako se neka osoba u snu prikaže kao anđeo, kao što ponekad biva u snovima moje rođake, znači li to da ta osoba mrtva?

ŽORŽ: Ne mislim da je tako. To samo znači da se osoba koja sanja ponekad boji da bi ta osoba mogla umreti. Šta još tvoja rođaka mora da uradi?

SIMON: Još mnogo toga.

ŽORŽ: Da li se u snu dogodilo nešto neprijatno?

SIMON: Zašto?

ŽORŽ: Zato što saopštavaš tako malo.

SIMON, *sporo*: Ništa neprijatno se nije desilo.

ŽORŽ: Pitam, jer ponekad pomislim da bi izvesna druga osoba mogla ozbiljno uzeti te snove, Simon, i naprasno zaboraviti da se nalazimo usred svetlog dana, a ne u snu.

SIMON *plane*: E, onda vam više ništa neću reći o snovima svoje rođake, msje Žorže.

U dvorište ulaze žena sa odojčetom i druge izbeglice iz gimnastičke sale.

SIMON: Dolaze po hranu. Ljubazno im dajte saopštenje, msje Žorže.

ŽORŽ, *istupajući napred*: Madam.

ŽENA: Tenkovi su stigli.

ČOVEK: Tri stoje ispred opštine.

ŽENA: Oni ogromni. Sedam metara dugački.

ČOVEK *pokazuje na nemačkog stražara*: Oprezno.

MADAM SUPO *izlazi pred vrata gostionice*: Žorže! Čiča Gistave! Predjela za her hauptmana u trpezariju! – A šta vi hoćete?

ŽENA: Ovde smo zbog sledovanja, madam. U gimnastičkoj sali je ostala dvadeset i jedna osoba.

MADAM SUPO: Žorže, ja sam vam lepo rekla da se postarate da gostionica bude pošteđena prosjaka.

ČOVEK: Šta mislite pod tim „prosjaka“?

MADAM SUPO: Zašto ne kažete ljudima da sada imaju posla sa nemačkim komandantom, a ne sa nama? Dobra stara vremena su prošla.

ŽENA: Je l' bi sad trebalo da se vratimo u salu i to kažemo ljudima, nakon što smo im savetovali da ostanu, ne biste li vi spasili porcelan?

MADAM SUPO: Madam, pazite da se ne pretvorite u potkazivačicu.

ŽENA: Madam, nemojte se kriti iza Nemaca.

MADAM SUPO, *preko ramena*: Onore!

ŽENA: Sa malim sam sada mogla biti kod sestre u Bordou. Obećali ste nam prehranu, madam.

MADAM SUPO: Popustila sam pritiscima, madam.

KAPITEN *se pojavljuje iza nje*: I to usred pljačke! Ali sada će se ovde, dragi moji, opet zavladata red i zakon. *Pokazujući na nemačke stražare*: Hoćete li da vas oteram bajonetima? Ne uznemirujte se, Mari, mislite na srce!

ŽENA: Vi ste svinje!

ČOVEK, *obuzdavajući i odvođći je*: Doći će druga vremena, madam.

MADAM SUPO: Počinje da vonja na kanalizaciju. Pacovi stižu iz gradskih cevi u naša pitoma sela. Ovde se pojavljuju gosti najjeftinijih birtija. Neizbežan je novi krvavi obračun. – Čiča Gistave, doručak za četiri osobe.

ONORE FETEN, *Žoržu*: Vi tamo! Ovamo će doći gradonačelnik. Kažite mu da želim da razgovaram s njime pre nego što sretne her hauptmana.

Kada oboje uđu, Simon potrči za izbeglicama.

ŽORŽ: Čiča Gistave! Predjela za her hauptmana!

GLAS ČIČA GISTAVA *iz šupe*: Shvatam. Sve za her hauptmana!

Simon se vraća, zadihana.

ŽORŽ: Šta si im rekla?

SIMON: Da kažu onima u gimnastičkoj sali da će dobiti to što traže. Večeras ću to pripremiti.

ŽORŽ: Tačno, ti si zadržala ključ.

SIMON: To je obećano.

ŽORŽ: Samo se pazi. To je krađa.

SIMON: Gazda je rekao i ovo: „Dokle god si ovde, Simon, Nemcima ništa neće pasti u ruke, u to sam siguran.”

ŽORŽ: Ali madam mer sada drukčije priča.

SIMON: Možda je prisiljena na to.

Gradonačelnik se pojavi na kapiji.

SIMON *poleti ka njemu; šapćući*: Msje I mer, šta će sad biti?

GRADONAČELNIK: Na šta misliš, Simon? Donosim ti radosnu vest: predložio sam tvog oca za mesto opštinskog slugu. Zaslužila si to, Simon. Više nije važno što si ovde izgubila nameštenje.

SIMON, *šapatom*: Msje I mer, je li istina da su na trgu ispred opštine tri tenka? *Još tiše*: Ipak je benzin i dalje tamo.

GRADONAČELNIK, *odsutno*: Da, to ne valja. *Naglo*: A zbog čega si ti još uvek u gostionici, Simon?

SIMON: Sa benzinom svakako moramo uraditi nešto, msje I mer! Zar ne možete vi nešto? Madam Supo će sigurno ispitivati o njemu.

GRADONAČELNIK: Ne mislim da treba da se brinemo za madam Supo, Simon.

SIMON: Mogla bih ja nešto učiniti. Snalazim se u ciglani.

GRADONAČELNIK, *neodređeno*: Nadam se da ne spremaš ni na šta nepromišljeno. Imam veliku odgovornost prema Opštini Sen Marten, to shvataš.

SIMON: Da, msje I mer.

GRADONAČELNIK: Ni sam ne znam zašto ovako govorim sa tobom; ti si još dete, Simon. Ali, mislim da se sada svako mora potruditi najviše što može, zar ne?

SIMON: Da, msje I mer. Kad bi ciglana izgorela –

GRADONAČELNIK: Za ime boga. Na tako nešto ne bi smela ni da pomisliš. A sada moram unutra. Ovo je najteži korak koji sam ikada napravio.

Kapiten izlazi.

KAPITEN: Msje Šave. Taman ste stigli na doručak.

GRADONAČELNIK: Doručkovao sam.

KAPITEN: Turobno. Vi, izgleda, nemate jasnu sliku. I juče su se ovde odigrali neželjeni događaji, sa dopuštanjem vlasti. Šteta je što bestidni pokušaji izvesnih elemenata, koji slom Francuske koriste za sebične ciljeve, nisu sprečeni odmah. Naši nemački gosti od nas očekuju barem gest pristojnosti. Nemački komandant je, na primer, već obavešten o izvesnim zalihama u jednoj ciglani. Možda bi trebalo da to imate na umu, Šave. A možda vam to popravi i apetit? Posle vas, msje I mer.

GRADONAČELNIK, *veoma nesigurno*: Posle vas, mon kapiten.

Oba gospodina odu u gostionicu. Odmah zatim, iz ostave izađe čiča Gistav.

ČIČA GISTAV, *ulazeći sa delikatesima*: Srećan put, i neka vas služi vreme! Neće svoj na svojega, a, Žorže? Prodaju Francusku kao delikatese! *Izlazi.*

Simon je sve pratila, i sela.

ŽORŽ: Simon! Šta je sa tobom? Simon!

Simon ne odgovara. Žorž se ukoči u položaju u kome je pokušao da trgne Simon iz sanjarenja. U toku njenog sanjarenja, ponavlja se čiča Gistavova izreka „Neće svoj na svojega“, tiho i mehanički izgovorena.

Sanjarenje Simon Mašar (20. juna)

Zbrkana ratna muzika. Zadnji zid gostionice postaje proziran. Ispred ogromne tapiserije, za mermernim stolom sede i igraju skat gradonačelnik, kao kralj Šarl, kapiten, kao vojvoda od Burgundije, hauptman – sa mačem na kolenima – kao engleski glavni komandant, i madam Supo, kao kraljica majka Izabo.

MADAM IZABO: Ne želim više da gledam ovu rulju, milorde.

HAUPTMAN – MILORD: Sakrijte se iza nas, kraljice Izabo. Očistiću dvorište od njih, a onda će vladati red. Bacio sam.

GRADONAČELNIK – KRALJ: Oslušnite! Je l' ja to čujem doboše?

U daljini se čuje Jovankino bubnjanje.

KAPITEN – VOJVODA OD BURGUNDIJE: Ja ne čujem ništa. Baci asa tref.

Bubnjanje prestane.

GRADONAČELNIK – KRALJ, *sumnjičavo*: Ne? Vojvodo od Burgundije, ja se, znate, bojim da je moja Jovanka dospela u nevolju i da traži pomoć!

KAPITEN – VOJVODA OD BURGUNDIJE: Desetka herc. Potreban mi je mir da bih mogao da prodam svoja vina.

HAUPTMAN – MILORD: Pošto su vaši delikatesi, madam?

MADAM IZABO: Ko deli? Deset hiljada srebrnjaka, milorde.

GRADONAČELNIK – KRALJ: Ali ovog puta sam siguran. Ona je nesumnjivo u opasnosti, i to smrtnoj. Moram požuriti do nje i pomoći joj da sve uništi. *Ustaje držeći karte.*

KAPITEN – VOJVODA OD BURGUNDIJE: Pripazi se. Ako sad odeš, to će biti poslednji put. Nemaš pravu sliku. Kako čovek da igra, kada ga stalno prekidaju? Pub tref.

GRADONAČELNIK *seda*: Dobro, onda.

MADAM IZABO *mu udari čušku*: Ovo je zbog tvoje samovolje.

HAUPTMAN – MILORD: Dozvolite mi, kraljice Izabo. *Broji zlatnike na stolu.* Jedan, dva, tri... *Žorž drmanjem trgne Simon iz sanjarenja, dok Hauptman nastavlja da broji.*

ŽORŽ: Simon! Sad i otvorenih očiju sanjaš.

SIMON: Idete li sa mnom, msje Žorže?

ŽORŽ *zuri u ruku u zavoju*: *veselo*: Simon, opet mogu da je pokrećem.

SIMON: To je lepo. Ali, moramo u ciglanu, msje Žorže. Nemamo mnogo vremena. Čiča Gistave, i vi morate poći sa nama, brzo.

ČIČA GISTAV, *izlazeći iz gostionice*: Ja? Obesili su plakat: Ko uništava materijal od važnosti za rat, biće streljan. Oni se ne šale.

SIMON: To hoće gradonačelnik.

ČIČA GISTAV: Gradonačelnik je šupak.

SIMON: Ali, vi ćete poći sa mnom, msje Žorže. Zarad Andrea. Ja uopšte ne znam kako da uništim toliki benzin. Mora li čitava ciglana u plamen?

ŽORŽ: Zar nisi razumela? Opet mogu da je pokrećem.

SIMON *ga pogleda*: Znači, ni vi nećete sa mnom?

ČIČA GISTAV: Evo još jednog.

Nemački vojnik sa prtljagom ulazi u dvorište. Ugledavši ga, Simon se uplaši i pobjegne.

NEMAČKI VOJNIK *baci prtljag; oznojen, provetrava šlem. Ljubazno pokušava da uspostavi kontakt putem gestova*: Hauptman? Unutra?

ŽORŽ, *gestikulirajući*: Tamo. U gostionici. Cigareta?

NEMAČKI VOJNIK *uzima cigaretu, gorko se osmehujući*: Rat sranje. Pretvara se da puca, a potom odmahne.

ŽORŽ, *smejući se*: Ra-ta-ta-ta.

NEMAČKI VOJNIK: Hauptman šupak.

ŽORŽ: Šta? Kako?

NEMAČKI VOJNIK *imitira hauptmana sa monoklom*: Merde.

ŽORŽ *shvati i zauzvrat veselo imitira kapitena i madam Supo*: Svi oni su merde. *Ponovo se smeju, a onda nemački vojnik uzme svoj prtljag i uđe u gostionicu.*

ŽORŽ, *čiča Gistavu*: O, bože, bože, kako lako se sporazumevamo...

ČIČA GISTAV: Bolje je da paziš.

ŽORŽ: I to kako. Sada kad mi se ruka povratila.

Iz gostionice izlaze hauptman, kapiten, gradonačelnik i madam Supo.

KAPITEN: Raduje me, her hauptman, što smo postigli ovako prislan sporazum.

HAUPTMAN: Madam, zahvaljujem vam što ste nam tako neposredno ponudili vaše zalihe benzina. Nije da su potrebne Vermahtu, ali ih mi prihvatamo kao gest dobre volje i kooperativnosti.

MADAM SUPO: Ciglana nije daleko.

HAUPTMAN: Poslaću tamo tenkove.
Nebo se zacrvenelo. Svi kruto stoje. Daleka eksplozija.
HAUPTMAN: Šta je to?
KAPITEN, *promuklo*: Ciglana.

(b)

Noć. Na kapiji se čuje lupanje. Žorž izlazi iz svoje sobice i otvori gazdi i dvojici šofera.

GAZDA: Kako ide, Žorže? Je li mamam dobro? Izgleda da je gostionica i dalje na mestu. Ja se osećam se kao da me je izbacila poplava. Dobar dan, Simon.

Simon, jedva obučena, stiže iz šoferske sobe. Rober je zagrli. Pojavio se i Čiča Gistav.

ROBER: Jesi li se kod nas smestila? *Igra unaokolo sa njom, pevušeći:*

Vratio se davitelj, Jovanka

Roza još beše tu;

Za mamam jedan šartrus,

A pivo za tatu.

GAZDA: Šta se ovde izdogađalo?

ŽORŽ: Imamo jednog nemačkog hauptmana. Madam Supo je malo umorna od istrage o ciglani. Nemački hauptman...

GAZDA: Od kakve istrage?

SIMON: Msje Anri, sve je urađeno po vašoj želji. Ja sam sinoć u gimnastičku salu odnela još ponešto.

GAZDA: Pitam, šta je sa ciglanom?

ŽORŽ, *oklevajući*: Izgorela je, msje Anri.

GAZDA: Izgorela? – Nemci? *Žorž vrti glavom.* Nepažnja? *Nema odgovora.* Vlasti?

ŽORŽ: Ne.

GAZDA: Onaj šljam iz sale.

ŽORŽ: Ne, msje Anri.

GAZDA: Znači da je požar podmetnuo neko odavde. *Urlikne kao da mu je stopalo prikleštila klopka.* Ko? *Niko ne odgovara.* Tako znači, svi ste mirođije u toj čorbi. *U hladnom besu:* Dali ste se u kriminal; baš lepo. Mogao sam i očekivati tako nešto nakon posle izraza zahvalnosti koji ste mi dali poslednjeg dana. „Danas me vi i vaš porcelan možete poljubiti u guzicu”; je li tako, čiča Gistave? U redu, prihvatam izazov. Videćemo šta će biti.

ŽORŽ: To se zbog Nemaca desilo, msje Anri.

GAZDA, *sarkastično*: Jasno; ciglana jeste moja, ali je požar podmetnut protiv Nemaca. Toliko ste bili zaslepljeni mržnjom i rušilačkim besom, da ste zaklali kravu koja vam je davala mleko. *Naglo:* Simon!

SIMON: Da, msje Anri.

GAZDA: Smesta mi kaži ko je to počinio.

SIMON: Ja, msje.

GAZDA: Šta? Imala si smelosti da – ? *Povuče je za ruku.* Ko ti je rekao da to uradiš? Ko stoji iza toga?

SIMON: Niko, msje.

GAZDA: Ne laži, je l' me čuješ? Nećeš ti meni da –

ŽORŽ: Pustite je, molim vas, msje Anri. Ona ne laže.

GAZDA: Ko ti je to naredio?

SIMON: Uradila sam to za brata, msje.

GAZDA: Ah, Andre! On te je nahuškao protiv gazde? „Mi sa dna“, je l' tako? Oduvek sam slutio da je crven. Ko ti je pomogao?

SIMON: Niko, msje.

GAZDA: A zašto si to uradila?

SIMON: Zbog benzina, msje.

GAZDA: I zato si morala da dignesh celu ciglanu u plamen? Zašto bar nisi samo prosula benzin?

SIMON: Nisam znala kako, msje Anri.

ŽORŽ: Ona je dete, msje Anri.

GAZDA: Palikuće! Svi vi! Kriminalci! Sklanjaj se s mog poseda, čiča Gistave! Žorže, ti si otpušten. Gori ste od Nemaca.

ŽORŽ: Dobro, kad je tako, msje Anri.

Žorž priđe Simon.

GAZDA: Spomenuste li vi nekakvu istragu? Šta je to bilo?

ŽORŽ: Nemci sprovode istragu.

GAZDA: To se, znači, dogodilo kada su Nemci već bili ovde?

ŽORŽ: Da.

GAZDA *mora da sedne; očajnim glasom*: Još i to! To znači da je sa gostionicom svršeno. *Zagnjuri lice u dlanove.*

ČIČA GISTAV: Msje Anri, juče po podne se u Sen Martenu jako lepo pričalo o gostionici. Kažu: „Nemcima ispred njuški...”

GAZDA: Odvešće me pred ratni sud. Eto dokle ste me doterali. *Očajnim tonom*: Biću streljan.

SIMON *stupa napred*: Msje, nećete biti streljani, jer sam to učinila ja. Možete poći sa mnom kod nemačkog hauptmana, msje; ja ću preuzeti svu krivicu.

MORIS: Ne dolazi u obzir.

GAZDA: Zašto ne dolazi u obzir? Ona je dete. Niko je neće ni taknuti.

MORIS: Možete vi Nemcima reći da je to bila ona, ali ćemo je mi odvesti. Simon, odmah se obuci.

GAZDA: Onda smo saučesnici.

SIMON: Morise, ja moram ostati. Andre tako hoće, znam ja.

GAZDA: Sve zavisi od toga je li to učinila posle ili pre dolaska Nemaca. Ako je pre, radi se o ratnoj akciji, i ja tu ne mogu ništa.

ČIČA GISTAV, *ulagivački*: Odmah su oni zalepili obaveštenje da će biti streljan svako ko izvrši bilo kakvu neprijateljsku akciju, msje Anri.

GAZDA, *Simon*: Jesi li videla to obaveštenje?

SIMON: Jesam, msje Anri.

GAZDA: Kako je izgledalo?

SIMON: Bilo je odštampano na crvenoj hartiji.

GAZDA: Je li tako? Čiča *Gistav klimne glavom*. A sad stiže ono što će Nemci pitati, Simon. Jesi li ga pročitala nakon podmetanja požara? Ukoliko jesi, to nije sabotaža, Simon, i niko ti ništa ne može.

SIMON: Videla sam ga pre podmetanja požara, msje.

GAZDA: Nisi me razumela. Ako si ga videla tek posle, Nemci će te verovatno samo predati gradonačelniku, jer je to onda stvar koja se tiče samo Francuza, a u tom slučaju si spasena, Simon. Shvataš li?

SIMON: Da, msje. Ali, ja sam obaveštenje videla ranije.

GAZDA: Zbunjena je. Čiča *Gistave*, vi ste tad bili u dvorištu. Kada je Simon otišla?

ČIČA GISTAV: Pre toga, msje Anri. Naravno da je otišla pre nego što je obaveštenje za-lepljeno.

GAZDA: Eto, vidiš.

SIMON: Varate se, čiča *Gistave*. Pre nego što sam otišla, sami ste mi rekli da proglas to zabranjuje.

ČIČA GISTAV: Ništa tome slično nisam rekao.

GAZDA: Naravno da nisi.

MORIS: Zar ne shvatate, msje Anri, da ovo dete ne želi da nauči vaše trikove? Ona se ne stidi svog čina.

SIMON: Ali, *Morise*, gazda samo pokušava da mi pomogne.

GAZDA: Upravo tako. Ti u mene imaš poverenja, je li tako, Simon? Onda me dobro slušaj. Onaj s kim ćemo sad razgovarati, to je naš neprijatelj. Ti uviđaš da to pravi veliku razliku. On će postaviti mnogo pitanja, ali ti reci samo ono što je dobro za Sen Marten i Francusku. To je prosto, zar nije?

SIMON: Da, msje. Ali, ne želim da kažem nešto što nije tačno.

GAZDA: To razumem. Ne želiš da govoriš neistine. Dobro. To poštujem. Onda te molim samo još ovo: ništa ne govori; prepusti to nama. Prepusti to meni. *Na ivici suza*: Stajaćemo iza tebe do samog kraja, znaš to. Svi ćemo stajati iza tebe. Mi smo Francuzi.

Gazda uzme Simon za ruku i odvede je u gostionicu.

MORIS: Nije dobro protumačila knjigu.

4

SUĐENJE

(a)

Četvrti san Simon Mašar (u noći između 18. i 19. juna)

Zbrkana muzika. U dvorištu stoje nemački hauptman u oklopu i Simon kao orleanska deva, okružena vojnicima u crnim pancirima ukrašenim kukastim krstovima; jedan od njih, prepoznatljiv kao hauptmanov posilni, drži barjak sa kukastim krstom.

NEMAČKI HAUPTMAN: Sad te imamo, Jovanka Orleana. Bićeš predana visokom sudu, koji će odlučiti zbog čega te treba osuditi na smrt na lomači. *Odlaze svi osim barjaktara.*

SIMON: Kakav je to sud?

BARJAKTAR: Nije običan. Duhovni.

SIMON: Ništa ne priznajem.

BARJAKTAR: Sve je to u redu, ali izgleda da je saslušanje već završeno.

SIMON: Može li se biti osuđen bez saslušanja?

BARJAKTAR: Da. Naravno.

Iz gostionice, preko dvorišta, na ulicu izlazi narod koji je – izgleda – prisustvovao suđenju.

ČIČA GISTAV, *prelazeći preko dvorišta, sobarici Terezi*: Smrt! U njenim godinama...

TEREZA: Da, ko bi mogao pretpostaviti, koliko prekjuče!

SIMON *je vuče za rukav*: Je li došao lično Hitler?

Tereza, koja – izgleda – ne primećuje Simon, odlazi s čiča Gistavom.

Roditelji Simon prelaze preko dvorišta; otac u uniformi, a majka u crnini.

MADAM MAŠAR, *jecajući*: Još kao sasvim mala bila je veoma samovoljna. Baš kao i njen brat. Ovo je strašan udarac za msje Mašara. Još sa njegovim položajem u opštini! Sramota! *Oboje odlaze.*

Braća Moris i Rober Prije prelaze preko dvorišta.

ROBER: Nije loše izgledala.

MORIS: Pogotovu ne u onom plavom sa karnerima.

SIMON *vuče Robera za rukav*: Jeste li videli sud?

ROBER, *neobavezno*: Da, naravno.

SIMON: Hoću li ga i ja videti?

ROBER: Sigurno. Sudije će izaći da nad tobom slome palicu. *Obojica izađu.*

PRODORAN GLAS: Tiho! Napravite mesta! Sada će doći do proglašenja kazne za orleansku devu. Proglašiće je duhovni sud visokih biskupa i kardinala Ruena. Kao prvo, nad devom će biti slomljena palica.

Iz gostionice istupa sudija u raskošnoj kardinalskoj odori. Pred licem drži brevijar, tako da nije prepoznatljiv, i prelazi preko dvorišta. Zastane pred jednim bronzanim tronošcem sa kotličem, okrene se, sklopi brevijar, izvadi malu palicu iz rukava, pa je ceremonijalno slomi i ubaci komadiće u kotlič.

PRODORAN GLAS: Njegova eminencija, biskup od Bovea. Zbog oslobađanja grada Orleana: na smrt.

Pre nego što pođe dalje, ravnodušno se osvrne. To je pukovnik.

SIMON: Msje l kolonel!

Iz gostionice istupi drugi sudija i ponovi postupak.

PRODORAN GLAS: Zbog oslobađanja Orleana i zbog toga što je pacovima tog grada dostavljala ukradenu hranu: na smrt.

I drugi sudija otkrije lice. To je kapiten.

SIMON: Msje l kapiten!

Iz gostionice istupa i treći sudija i ponavlja postupak.

GAZDA: Zbog napada na grad Pariz i neprijavljenog benzina: na smrt.

Treći sudija je gazda.

SIMON: Ali, msje Anri, ja sam ta kojoj presuđujete!

Gazda napravi svoj uobičajeni gest bespomoćnosti, a iz gostionice izađe četvrti sudija i ponovi postupak.

GRADONAČELNIK: Zbog ujedinjenja svih Francuza: na smrt.

Četvrti sudija drži svoj brevijar toliko grčevito, da mu ovaj ispadne iz ruku. Hitro se saginje ne bi li dohvatio knjigu i biva prepoznat: gradonačelnik.

SIMON: Gradonačelnik lično; o, msje Šave!

GRADONAČELNIK: Visoke sudije su rekle šta su imale, Jovanka.

SIMON: Ali, svi oni su Francuzi. *Barjaktaru*: To je greška!

BARJAKTAR: Nije, madmoazel, ovo je francuski sud.

Četvorica sudija su ostala da stoje kod ulaza u dvorište.

GRADONAČELNIK: To zacementirano znaš iz knjige. Naravno da Jovanku Orleanku osuđuju francuske sudije, kao što i dolikuje, budući da se radi o Francuskinji.

SIMON, *zbunjena*: To je tačno. Znam iz knjige da će me osuditi na smrt. Ali bih volela da znam zašto. Nikada to nisam potpuno shvatila, znate.

GRADONAČELNIK *sudijama*: Ona zahteva proces.

KAPITEN: Kakvog bi to smisla imalo, budući da je presuda već pala?

GRADONAČELNIK: Pa, barem bi se istraživalo, optuženi bi bio saslušan, raspravljalo bi se, odmeravalo...

PUKOVNIK: I pokazalo nedovoljnim. *Sležući ramenima*: Ali dobro, kada zahtevate.

GAZDA: Mi, razume se, nismo pripremljeni.

Približe glave i šapatom se savetuju.

Čiča Gistav iznese sto i na njega stavlja tanjire i sveće.

Sudije sednu za sto.

ČIČA GISTAV: Napolju su izbeglice iz sale. Žele da svedoče raspravi.

GAZDA: Nemoguće. Ja očekujem mamu, a ona kaže da ti ljudi vonjaju.

KAPITEN, *ka pozadini*: Proces će se održati iza zatvorenih vrata. To je u državnom interesu.

GAZDA: Gde su dokumenti? Sigurno su zatureni, kao i sve drugo kod nas.

GRADONAČELNIK: Gde je tužilac?

Sudije gledaju jedan drugog.

GRADONAČELNIK: Bez tužioca ne može biti zvanično.

GAZDA: Čiča Gistave – jednog tužioca, iz ostave.

ČIČA GISTAV *stane na kapiju i uzvikne u smeru ulice*: Visoki duhovni sud iz Ruana poziva bilo koga da iznese svoju tužbu protiv deve. – Niko? *Ponovi zahtev, a onda, sudijama*: Kao tužilac, kraljica majka Izabo, pristalica izdajničkog vojvode od Burgundije i našeg zakletog neprijatelja.

MADAM SUPO *izlazi iz gostionice u oklopu i sudije, koji joj daju dubok naklon, pozdravlja sa rutinskom prijaznošću velike hotelijerke*: Dobro večer, mon kapiten. Nemojte ustajati. Ne uznemiravajte se zbog mene. Jedan Alzas-Loren za msje I kapitena, dobro pečen. Kako biste da vam budu posluženi seljaci, konetabl? Jeste li ovoga puta zadovoljni uslugom, mon kapiten? *Pokazujući Simon*: Sve bi bilo spašeno da se orleanska deva nije umešala u

tok događaja. Sve: i Francuska i ciglana. Ko ovde treba da odlučuje, crkva ili služavka u gostionici? *Počinja da urla kao obuzeta*: Zahtevam da ova osoba smesta bude smaknuta zbog jeresi i neposlušnosti, kao i zbog tvrdoglavosti. Mora biti krvavo uništena. Mora biti dat krvav primer. *Iscrpljena*: Moje kapi.

KAPITEN: Stolica za kraljicu majku.

Čiča Gistav joj donosi stolicu.

GAZDA: Zar te ne steže pancirna košulja, maman? I zbog čega si ti, zapravo, u oklopu?

MADAM SUPO: Valjda i ja vodim rat.

GAZDA: Kakav rat?

MADAM SUPO: Moj rat. Protiv ove buntovne deve, koja je zatrovala mozgove ljudi iz gimnastičke sale.

KAPITEN, *oštro*: Pst! *Simon*: S kojim si ti pravom, u stvari, Francuze pvela u rat, devo?

SIMON: To mi je naložio jedan anđeo, prečasn biskupe.

Sudije se pogledaju.

GAZDA: Anđeo, dakle. Kakav anđeo?

SIMON: Iz crkve. Onaj levo od oltara.

KAPITEN: Nikad video.

GRADONAČELNIK, *prijateljski*: Kako je izgledao taj anđeo, Simon? Opiši ga.

SIMON: Bio je jako mlad i imao je lep glas, prečasn gospodo. Rekao je da moram –

PUKOVNIK *je prekida*: To što je rekao nije zanimljivo. U kakvom dijalektu je govorio? Kao obrazovan čovek? Ili drukčije?

SIMON: Ne znam. Samo je govorio.

KAPITEN: Aha.

GAZDA: Kako je bio odeven taj anđeo?

SIMON: Bio je divno odeven. Ruho mu je bilo od tkanine koja u Turu staje dvadeset do trideset franaka po metru.

KAPITEN: Da li te dobro razumem, Simon, ili pak Jovanka? Anđeo nije bio od onih veličanstvenih anđela, čija odeća košta dvesta ili do trista franaka po metru?

SIMON: Ne znam.

PUKOVNIK: U kakvom se stanju nalazilo njegovo ruho? Prilično iznošenom?

SIMON: Anđelu je samo rukav bio malo istanjen.

PUKOVNIK: Aha. Istanjen rukav. Kao da se u tom ruhu i radilo, je li? Možda je ono bilo i pocepano?

SIMON: Ne, ne pocepano.

KAPITEN: Ali, jeste bilo oštećeno. A tamo gde je bilo oštećeno, moglo se i pocepati usled rada. Možda se nije videlo jer je baš na tom mestu boja bila izbledela. To je mogao biti slučaj, zar ne?

Simon ne odgovara.

PUKOVNIK: Da li je anđeo rekao nešto što bi mogla da kaže i osoba od ugleda? Dobro razmisli.

SIMON: Pre opšte stvari.

NAČELNIK: Da li je anđeo ličio na nekog koga poznaješ lično?

SIMON, *tiho*: Na mog brata Andrea.

PUKOVNIK: Na redova Andrea Mašara! Moja gospodo, stvar je sada izbila na videlo. Vrlo neobičan anđeo, mora se reći.

MADAM SUPO: Prava ispičutura, serafim slivnika! U svakom slučaju, sada znamo odakle stižu ti „glasovi“. Iz birtija i slivnika.

SIMON: Ne bi trebalo da bacate ljagu na anđela, prečasni biskupi i kardinali.

GAZDA: Ako pogledaš sto dvadeset četvrtu stranu tvoje knjige, videćeš da mi predstavljamo duhovni sud, takoreći najveći autoritet na zemlji.

PUKOVNIK: Zar ne misliš da mi, visoki kardinali Francuske, znamo šta Bog želi bolje nego neki anđeo koji je iskočio odnekud?

KAPITEN: Gde se Bog nalazi, Jovanka? Dole ili gore? I otkuda je takozvani anđeo došao? Odozdo. Čiji je on, onda, izaslanik? Božji? Ili možda izaslanik nečastivog?

MADAM SUPO: Đavolov! Jovanka Orleanka, glasovi koje si čula potiču od đavola!

SIMON, *glasno*: Ne! Ne! Ne od đavola!

KAPITEN: E, onda ga pozovi ovamo, pozovi tvog anđela! Možda će ti stati u odbranu, ti velika devo Orleansa. Sudski izvršioče, ispuni svoju dužnost.

ČIČA GISTAV, *doziva*: Visoki duhovni sud iz Ruena poziva anđela neznanog imena, koji se, navodno, devi prikazao u više noći, da svedoči za nju.

Simon gleda na krov garaže. On je prazan. Čiča Gistav ponovi poziv.

SIMON, *u velikoj pometnji, gleda sudije, koje se smejuje. Zatim čučne i, smetena, počne da dobuje po tlu. Ništa se, međutim, ne čuje, a krov garaže ostaje prazan*: Ovde ne odjekuje. Šta se dogodilo? Francusko tle više ne odjekuje! Ovde ne odjekuje!

MADAM SUPO *joj se približi*: Znaš li ti uopšte ko je Francuska?

(b)

Jutro 19. juna. Nad lučnim svodom je obešena na pola koplja i obavijena florom francuska zastava. Žorž, Rober i Čiča Gistav slušaju Morisa kako čita iz novina crnog okvira.

MORIS: Maršal kaže da uslovi primirja ne povređuju čast Francuske.

ČIČA GISTAV: To me teši.

MORIS: Svakako. Maršal još kaže i da se francuski narod mora okupiti oko njega kao oko oca. Potrebna je nova vrsta discipline i poretka.

ČIČA GISTAV: Jeste tako. Andre se više ne bori, njihovo oružje je položeno. Sada ga treba podvrgnuti strogoj disciplini.

ŽORŽ: Dobro je što je Simon otišao.

Iz gostionice stiže hauptman, bez kape na glavi i opasača, s upaljenom cigarom za posle doručka. Osmotri ih ravnodušno, pa lagano otkorača do kapije. Tamo pogleda na put, a onda se okrene i, brže, vrati u gostionicu.

ČIČA GISTAV: Njemu je od početka bilo neprijatno što se radi o detetu.

ŽORŽ: Da znaš da me čudi da je pobegla. Uvek je pričala da će ostati ovde, šta god da se dogodi. Mora biti da se nečeg prepala. Prosto se iskrala kroz prozor perionice.

Iz gostionice izlazi gazda, trljajući ruke.

GAZDA: Morise, Robere! Istovarite sanduke sa porcelanom i srebrom! *Pogleda oko sebe, a zatim, prigušeno:* Uzgred, neću vas pitati je li ko od mog osoblja sinoć pomogao izvesnoj osobi pri bekstvu. Šta je bilo, bilo je, i čak idem toliko daleko da kažem da to možda i nije bilo najlošije rešenje. Ne zato što je postojala stvarna opasnost. Nemci nisu ljudožderi, a vaš gazda ume sa njima. Jutros za vreme doručka sam rekao msjeu I hauptmanu: „Ovo je farsa! Pre obaveštenja, posle obaveštenja, čemu sve to! O detetu se radi, šta biste vi hteli? Možda je malo šašava, psihopatična... Tenkovi! Moraju se zaustaviti, sve se mora uništiti. A šibice su, naravno, najveća zabava. Politička diverzija? Pre dečji nestašluk!”

ŽORŽ, *gledajući u ostale:* Dečji nestašluk? Msje Anri, šta pod tim smatrate?

GAZDA: Rekao sam to i maman: ona je dete!

ŽORŽ: To dete je bilo jedina osoba u gostionici koja je izvršila svoju dužnost. Osim nje niko nije mrdnuo ni prstom. A građani Sen Martena to neće zaboraviti, msje Anri.

GAZDA, *iznerviran:* Bolje je da vi obavite svoju dužnost i istovarite sanduke. Smatram da je sreća što je stvar svršena. Uveren sam i da msje I hauptman neće dugo tragati za Simon. A sad na posao! To je ono što sad treba našoj jednoj Francuskoj.

ŽORŽ: Olakšanje duž cele linije fronta: nje nema!

MORIS: Ali da ne napravi ni najmanju vezu sa patriotizmom i bilo čime sličnim... To bi bilo nelagodno. „Nemci nisu ljudožderi.” Baš smo se spremali da napravimo plemenit gest i benzin predamo Nemcima, kada se umešala ova rodoljubiva rulja.

Kroz kapiju prolazi gradonačelnik. Bled je i ne odgovara na pozdrave dok stupa u gostionicu.

GRADONAČELNIK, *osvrćući se:* Jesu li postavljeni stražari u hodniku ispred sobe madam Supo?

ČIČA GISTAV: Ne, msje Šave.

Gradonačelnik izađe.

ČIČA GISTAV: Verovatno je došao zato što Nemci zahtevaju da se isprazni gimnastička sala.

ROBER: Nova disciplina i red!

ČIČA GISTAV: A što se Simon tiče, Morise: sabotaza se morala prikazati kao običan požar, kako bi osiguravajuće društvo nadoknadilo štetu.

Dva nemačka vojnika s bajonetima sprovode Simon kroz dvorišnu kapiju.

ŽORŽ: Simon! Šta se to zbilo?

SIMON *stane, veoma blede:* Išla sam u salu.

ROBER: Nemoj se plašiti. Nemci ti neće ništa.

SIMON: Sinoć, prilikom preslušavanja, rečeno je da ću biti predata francuskim vlastima, Rober.

ŽORŽ: Zašto si onda pobjegla?

Simon mu ne odgovara. Vojnici je guraju u gostionicu.

MORIS: Stvar za Nemce nipošto nije završena. Msje Anri se vara.

Msje i madam Mašar prolaze kroz kapiju. On na sebi ima uniformu opštinskog sluga.

MADAM MAŠAR: Je li već uvedena? To je strašno. Msje Mašar je van sebe. Ne radi se samo o tome da baš danas treba da platimo stanarinu. Ono što izjeda msjea Mašara je sram. Oduvek sam znala da će se sve ovako završiti; sludela se od onolikog čitanja. Jutros u sedam na vratima se čulo kucanje: u dvorištu su stajali Nemci. „Mesje”, rekla sam, „ako ne možete

da pronađete našu ćerku, to znači da je ona učinila ono krajnje. Bio požar podmetnut ili ne, ona ne bi napustila gostionicu. Ako ni zbog čega drugog, zbog brata.”

Iz gostionice na scenu uđe gazda.

GAZDA: Previše poteškoća, madam Mašar! Sto hiljada franaka me je koštala. A nerava, to i ne računam.

Iz gostionice izlazi madam Supo. Čvrsto je držeći za rame, u ostavu, preko dvorišta, vodi Simon, koja pruža otpor. Iza njih su gradonačelnik i kapiten. Svo četvoro ulaze u ostavu. Drugi ih zapanjeno gledaju.

GRADONAČELNIK, *na vratima šupe*: Mašar, idite u gimnastičku salu i postarajte se da evakuacija prođe u miru. Objasnite im da je taj prostor potreban Nemcima. *Ode.*

MADAM MAŠAR: Svakako, msje I mer. *Mašarovi s dostojanstvom odu sa scene.*

ROBER: Šta će im ona u podrumu? Šta će biti sa njom, msje Anri?

GAZDA: Nemojte postavljati tolika pitanja. Na nama leži neizmerna odgovornost. Jedan pogrešan korak, i gostionica propade.

MADAM SUPO *se iz šupe vraća sa Simon, prate je gradonačelnik i kapiten*: Msje I mer, svojim očima ste se uverili u to da je podrum sa namirnicama – među kojima su i arhivska vina vredna pedeset hiljada franaka – ostavila otvoren. Koliko je sanduka zbog toga nestalo, mogu samo da pretpostavim. Da me obmane, ključ mi je predala u vašem prisustvu. *Okrene se prema Simon*: Simon, do mene je došla informacija da si u gimnastičku salu sama nosila pune korpe namirnica. Šta si dobila zauzvrat? Gde je taj novac?

SIMON: Nisam dobila nikakav novac, madam.

MARI SUPO: Nemoj lagati. Događale su se i druge stvari. U jutro kada je otišao msje Anri, pretila mu je rulja, jer su kružile glasine da će naši kamioni biti oterani. Jesi li ti širila te glasine?

SIMON: Rekla sam to msje I meru, madam.

MADAM SUPO: Ko se još nalazio u gradonačelnikovoj kancelariji kada si mu to rekla? Izbeglice?

SIMON: Da, mislim.

MADAM SUPO: Tako, misliš. Ali, kada se ovde pojavila rulja, šta si im rekla da učine sa ostavom gostionice u kojoj si imala nameštenje? *Simon ne razume.* Jesi li ih, ili nisi, nagovarala da uzmu šta god hoće?

SIMON: Ne mogu da se setim, madam.

GRADONAČELNIK: Na šta vi, zapravo, ciljate, madam?

MADAM SUPO: Ko je prvi dobio namirnice, Simon? Upravo tako, tvoji roditelji. Lepo su se oni snabdeli.

ROBER: To je već isuviše. *Madam Supo*: Vi sami ste Mašarovima utrapili one konzerve.

ŽORŽ, *u isto vreme*: Ali, vi sami ste stavili namirnice na raspolaganje msje I meru.

GRADONAČELNIK: Jeste, madam.

MADAM SUPO, *ne odustajući, Simon*: Pokazala si se neobazriva, neverna i samovoljna. Zbog toga sam te otpustila. Jesi li otišla, kao što sam ti naredila da učiniš?

SIMON: Ne, madam.

MADAM SUPO: Umesto toga si se muvala unaokolo, a onda, za osvetu zbog otkaza, podmetnula požar u ciglani. Nije li tako?

SIMON, *uzrujana*: Ali, ja sam to uradila zbog Nemaca.

ROBER: Ceo Sen Marten to zna.

MADAM SUPO: Zbog Nemaca, dakle? A ko ti je rekao da će Nemci čuti za benzin?

SIMON: Čula sam msjea I kapitena kako to kaže msjeu I meru.

MADAM SUPO: A, čula si da smo nameravali da prijavimo benzin?

SIMON: Msje I kapiten je to nameravao.

MADAM SUPO: Ti si, dakle, benzin zapalila samo da *nás* sprečiš da ga predamo. To je ono što sam htela da ustanovim.

SIMON: Učinila sam to zbog neprijatelja. Tri tenka su stajala na trgu pred opštinom.

MADAM SUPO: I? Je li neprijatelj bio to, ili možda nešto drugo?

Na dvorišnoj kapiji se pojavljuju dve redovnice u pratnji gradskog policajca.

GRADONAČELNIK: Šta tražiš ovde, Žil?

POLICAJAC: Dame su pripadnice strogog reda Svete Ursule.

KAPITEN: Telefonirao sam u Svetu Ursulu u vaše ime, Šave. Moje dame, ovde je Simon Mašar. *Časnim sestrama*: Ovo je ta Mašareva.

GRADONAČELNIK: Šta vi sebi dopuštate...

KAPITEN: Sigurno ne mislite, msje Šave, da Mašarova treba da ostane na slobodi? *Oštro*: Najmanje što naši gosti očekuju jeste da opština Sen Marten bude očišćena od opasnih elemenata. Vi, izgleda, niste dobro proučili govor mnogopoštovanog maršala Petena. Francuska ulazi u krizni period. Nepokornost je zarazna, i mi je moramo saseći u korenu. Jedan ovakav požar je više nego dovoljan za Sen Marten, Šave.

MORIS: A... Na nama je da obavimo prljav posao za Nemce. I mi to činimo sa zadovoljstvom.

MADAM SUPO, *hladno*: Podrazumeva se da ću za dostavljanje Simon dobiti priznanje državnog tužilaštva u Turu. Simon je uzrokovala požar u ciglani, vlasništvu gostionice, i to iz ličnih i niskih pobuda.

ŽORŽ: Simon i lične pobude!

GRADONAČELNIK, *potresen*: Hoćete li da uništite ovo dete?

ROBER, *preteći*: Ko je sada osvetoljubiv?

GAZDA: Ne počinjite opet, Robere. Ona je maloletna. Spada pod zaštitu časnih sestara; to je sve.

MORIS, *zaprepašćen*: U šibaonicu Sentersila!

SIMON *vrisne*: Ne!

GRADONAČELNIK: Simon u instituciju za slaboumne u Svetoj Ursuli! U tu kliniku za psihičko mučenje, u taj pakao. Zna li da je osuđujete na sigurnu duhovnu smrt?

MORIS, *pokazujući na grube redovnice*: Pogledajte samo ove dame.

Lica redovnica, poput maski, ne odaju nikakvu reakciju.

ŽORŽ: Bolje da ste Nemcima dozvolili da je smaknu.

SIMON, *tražeći pomoć*: To je tamo gde završavaju s otekлом glavom i potočićem pljuvačke iz usta, msje I mer. Tamo vezuju!

GRADONAČELNIK, *ozbiljno*: Madam Supo, na suđenju u Turu ću svedočiti šta su bili pravi motivi ovog deteta. Budi spokojna, Simon; svi znaju da si delovala iz patriotskih pobuda.

MADAM SUPO *plane*: Ah! Malu benzinku za nacionalnu sveticu: je li to plan? Francuska je spasena: Francuska gori. Ovdje nemački tenkovi, a onde Simon Mašar, ćerka jednog nadničara.

KAPITEN: Sudije Nove Francuske, msje Šave, neće pridati mnogo važnosti svedočenju osobe sa vašom prošlošću. Osim toga, put za Tur je postao prilično nesiguran za ljude kakvi ste vi.

MORIS, *gorko*: Sad je jasno šta rade: brane Sen Marten od optužbi da ovdje ima Francuza.

MADAM SUPO: Francuza? *Zgrabi Simon i trese je*: Ti li ćeš da nas učiš patriotizmu? Supoovi ovu gostionicu poseduju već dva veka. *Svima*: Hoćete li da vidite jednog patriotu? *Pokazuje na kapiten*: Evo ga ovdje! Potpuno smo sposobni da vam kažemo kada je rat neophodan, a kada je mir bolji. Hteli biste da nešto uradite za Francusku? Dobro. *Mi smo Francuska, razumete li?*

KAPITEN: Uzrjali ste se, Mari. – Udesite neka napokon odvedu Mašarovu, msje I mer.

GRADONAČELNIK: Ja? Meni izgleda da ste vlast ovdje preuzeli *vi*. *Okrene se da pođe*.

SIMON, *uplašena*: Ne odlazite, msje I mer!

GRADONAČELNIK, *bespomoćno*: Ne daj se, Simon! *Ode posrćući, slomljen*.

MADAM SUPO, *nakon pauze, kapiten*: Okončajte ovaj skandal, kapiten!

KAPITEN, *policaicu*: Ja preuzimam odgovornost. *Policajac zgrabi Simon*.

SIMON, *tiho, prestravljena*: Ne u Svetu Ursulu!

ROBER: Svinjarija! *Pokuša da napadne policajca*.

MORIS *ga zadržava*: To što radiš je nerazumno, Robere. Mi joj više nikako ne možemo pomoći. Oni imaju policajce i oni imaju Nemce. Jadna Simon; suviše je neprijatelj.

MADAM SUPO: Simon, pokupi svoje stvari.

Simon se okrene oko sebe. Njeni prijatelji čute i gledaju u zemlju. Ona ode u ostavu, jako uznemirena.

MADAM SUPO, *mirno objašnjava, poluokrenuta osoblju*: To dete je neposlušno i nesposobno da prepozna autoritet. Naša je bolna dužnost da je vaspitamo u duhu discipline i reda.

Simon se vrati sa koferčićem i keceljom preko ruke. Preda kecelju madam Supo.

MADAM SUPO: A sad otvori kofer da vidimo šta si sve uzela.

GAZDA: Je li to nužno, mami?

Jedna od časnih sestara je već otvorila koferčić. Izvadi knjigu Simon.

SIMON: Ne knjigu!

Časna sestra dà knjigu madam Supo.

MADAM SUPO: To je vlasništvo gostionice.

GAZDA: Tu knjigu je dobila od mene.

MADAM SUPO: Nije joj koristila. *Obrati se Simon*: Simon, oprosti se od osoblja.

SIMON: Adju, msje Žorže.

ŽORŽ: Hoćeš li biti hrabra, Simon?

SIMON: Svakako, msje Žorže.

MORIS: Nastoj da ostaneš zdrava.

SIMON: Hoću, Morise.

ŽORŽ: Neću zaboraviti tvog rođaka.

SIMON se osmehne i pogleda krov garaže. Svetlo oslabi i muzika najavi pojavu Anđela. Simon ga ugleda.

ANĐEO:

Jovanka, kćeri Francuske, ništa se ne boj.

Ne traje niko ko protiv tebe bije boj.

Ruci koja se na tebe obruši

Suđeno je da se odmah zatim osuši.

Gde god bila, važiće sledeća opaska:

Tamo gde je deva – tu je Francuska.

I pre no što prođe mnogo vremena,

Ta će se zemlja uzdići, veličanstvena.

Anđeo nestane. Osvetljenje se pojača do prvobitnog intenziteta.

ČASNE SESTRE zgrabe Simon za ruke.

SIMON poljubi Morisa i Robera, nakon čega je odvedu.

Svi ćutke posmatraju.

SIMON na kapiji, očajno se batrgajući: Ne, ne! Ne idem! Hoćete li mi pomoći? Neću u taj zavod. Andre! Andre!

Odvuku je.

MADAM SUPO: Moje kapljice, Anri.

GAZDA, *tmurno*: Morise, Robere, Žorže, čiča Gistave – na posao! Ne zaboravite da je zavladao mir.

Gazda i kapiten vode madam Supo u gostionicu. Moris i Rober odu kroz kapiju. Čiča Gistav dokotrlja u dvorište gumu za opravku. Žorž pregleda oduzetu ruku. Nebo počinje da rudi. Čiča Gistav pokaže nebo Žoržu. Gazda izađe iz gostionice.

GAZDA: Morise, Robere! Smesta saznajte šta to gori! Ode.

ČIČA GISTAV: Mora biti da je gimnastička sala. Izbeglice! Nešto su naučili, izgleda.

ŽORŽ: Kola još ne mogu biti u Svetoj Ursuli. Tako će i Simon sa puta moći da vidi požar.

Izvornik: Bertolt Brecht, *Werke*. Bertolt Brecht, *Werke. Große kommentierte Berliner und Frankfurter Ausgabe* 7 (Berlin i Frankfurt: Suhrkamp, 1988–2000), str. 117–180.

(Sa nemačkog preveo **Nenad Jovanović**)